

Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta

Nina Derganc

UPORABA LUTK V BELOKRANJSKIH VRTCIH

Diplomsko delo

Maribor, maj 2019

Univerza v Mariboru

Pedagoška fakulteta

Nina Derganc

UPORABA LUTK V BELOKRANJSKIH VRTCIH

Diplomsko delo

Maribor, maj 2019

UPORABA LUTK V BELOKRANJSKIH VRTCIH

Diplomsko delo

Študentka: Nina Derganc
Študijski program: Pedagoška fakulteta, izredni študij
Smer: Predšolska vzgoja
Mentorica: izr. prof. Sabina Šinko
Lektorica: Ana Žagar, mag. prof. slov. j. in knj.
CC BY-NC-ND

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. Sabini Šinko za strokovno vodenje, vse nasvete, ki sem jih potrebovala in pomoč pri pisanju diplomskega dela.

Posebna zahvala je namenjena moji mami in očetu, ki sta me celotni študij podpirala in verjela vame.

Hvala Metki, za vso posredovano literaturo in pomoč med šolanjem.

Hvala sodelavki Ireni za pomoč in nasvete pri izpeljavi strukture diplomskega dela in izdelavi grafov.

Hvala Urški, Saši, Maji in Kristini, za vse lepe trenutke šolanja.

Vsem, ki jih nisem omenila, pa ste mi kakorkoli pomagali v mojem obdobju študija, se iz srca zahvaljujem.

Uporaba lutk v belokranjskih vrtcih

Ključne besede: predšolska vzgoja, otrok, lutke, uporaba lutk, čarobna moč

UDK:

Povzetek

Diplomsko delo Lutke v vrtcih Bele krajine je sestavljeno iz teoretičnega in empiričnega dela. V teoretičnem delu smo dali poudarek na temo, kako lutka vpliva na oblikovanje mladega človeka, lutka naša vsakodnevna pomočnica in njeno čarobno moč v predšolskem obdobju.

V empiričnem delu smo želeli pridobiti podatke, kakšna je uporaba lutk v vrtcih Bele krajine. S pomočjo anketnih vprašalnikov, ki smo jih razdelili v tri vrtce: Semič, Metlika in Črnomelj, smo pridobili podatke o uporabi lutk v vrtcih Bele krajine.

Rezultate anketnih vprašalnikov smo predstavili v tabeli in grafu. Lutke se uporabljajo v vseh vrtcih. Najmanj imajo otroci možnosti, da bi se sami posvetili izdelavi lutk. Najmanj se uporabljajo lutke marionete in senčne lutke, največ se uporabljajo ročne lutke. Vzgojitelji najraje lutko uporabljajo za pripovedovanja, saj menijo, da se aktivnost otrok z njo poveča.

Use of Puppets in Kindergartens in Bela krajina

Keywords: preschool education, child, puppets, use of puppets, magical power

UDC:

Abstract

The diploma thesis entitled "Puppets in Kindergartens in Bela krajina" is made up of a theoretical and empirical section. The theoretical section focuses on the puppet's influence on shaping a young person, on the puppet as our daily assistant, and on its magical power in the preschool period.

The empirical section takes a look at the use of puppets in kindergartens in Bela krajina. By means of questionnaires distributed in three kindergartens – Semič, Metlika and Črnomelj – data were obtained regarding the use of puppets in kindergartens in Bela krajina.

The results of the survey are presented in a table and graph. Puppets are being used in all three kindergartens. Children are rarely given the opportunity to make their own puppets. Marionettes and shadow puppets are used the least, while hand puppets are used the most. Preschool teachers like to use puppets for storytelling, because they believe that they increase the children's activity.

IZJAVA O AVTORSTVU IN ISTOVETNOSTI TISKANE IN ELEKTRONSKE OBLIKE ZAKLJUČNEGA DELA

UNIVERZA V MARIBORU
PEDAGOŠKA FAKULTETA

**IZJAVA O AVTORSTVU IN ISTOVETNOSTI TISKANE IN ELEKTRONSKE OBLIKE
ZAKLJUČNEGA DELA**

Ime _____ in _____ priimek _____ študent-a/-ke: _____

Študijski program: _____

Naslov zaključnega dela: _____

Mentor: _____

Somentor: _____

Podpisan-i/-a študent/-ka _____

- izjavljam, da je zaključno delo rezultat mojega samostojnega dela, ki sem ga izdelal/-a ob pomoči mentor-ja/-ice oz. somentor-ja/-ice;
- izjavljam, da sem pridobil/-a vsa potrebna soglasja za uporabo podatkov in avtorskih del v zaključnem delu in jih v zaključnem delu jasno in ustrezno označil/-a;
- na Univerzo v Mariboru neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve avtorskega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico ponuditi zaključno delo javnosti na svetovnem spletu preko DKUM; sem seznanjen/-a, da bodo dela deponirana/objavljena v DKUM dostopna široki javnosti pod pogoji licence Creative Commons BY-NC-ND, kar vključuje tudi avtomatizirano indeksiranje preko spleta in obdelavo besedil za potrebe tekstovnega in podatkovnega rudarjenja in ekstrakcije znanja iz vsebin; uporabnikom se dovoli reproduciranje brez predelave avtorskega dela, distribuiranje, dajanje v najem in priobčitev javnosti samega izvirnega avtorskega dela, in sicer pod pogojem, da navedejo avtorja in da ne gre za komercialno uporabo;
- dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v zaključnem delu in tej izjavi, skupaj z objavo zaključnega dela;
- izjavljam, da je tiskana oblika zaključnega dela istovetna elektronski obliki zaključnega dela, ki sem jo oddal/-a za objavo v DKUM.

Uveljavljam permissivnejšo obliko licence Creative Commons: _____
(navedite obliko)

Začasna nedostopnost:

Zaključno delo zaradi zagotavljanja konkurenčne prednosti, zaščite poslovnih skrivnosti, varnosti ljudi in narave, varstva industrijske lastnine ali tajnosti podatkov naročnika:

_____ (naziv in naslov
naročnika/institucije) ne sme biti javno dostopno do _____ (datum
odloga javne objave ne sme biti daljši kot 3 leta od zagovora dela). To se nanaša na
tiskano in elektronsko obliko zaključnega dela.

Temporary unavailability:

To ensure competition competition priority, protection of trade secrets, safety of people and nature, protection of industrial property or secrecy of customer's information, the thesis _____ must not be accessible to the public till _____ (delay date of thesis availability to the public must not exceed the period of 3 years after thesis defense). This applies to printed and electronic thesis forms.

Datum in kraj:

Podpis študent-a/-ke:

Podpis mentor-ja/-ice: _____
(samo v primeru, če delo ne sme biti javno dostopno)

Ime in priimek ter podpis odgovorne osebe naročnika in žig:

(samo v primeru, če delo ne sme biti javno dostopno)

Kazalo vsebine

1	UVOD.....	1
2	TEORETIČNI DEL	3
2.1	LUTKOVNE TEHNIKE.....	3
2.1.1	<i>Lutke na palici</i>	<i>3</i>
2.1.2	<i>Lutke na nitkah (marionete)</i>	<i>4</i>
2.1.3	<i>Ročne lutke.....</i>	<i>5</i>
2.1.4	<i>Ploske lutke</i>	<i>7</i>
2.1.5	<i>Senčne lutke</i>	<i>8</i>
2.1.6	<i>Mimične lutke</i>	<i>9</i>
2.1.7	<i>Prstne lutke</i>	<i>10</i>
2.1.8	<i>Maske.....</i>	<i>11</i>
2.2	LUTKA PRI OBLIKOVANJU MLADEGA ČLOVEKA	13
2.2.1	<i>Lutkovna igra kot simbolna igra</i>	<i>14</i>
2.3	LUTKA NAŠA VSAKODNEVNA POMOČNICA	15
2.3.1	<i>Vzgojitelj z lutko v roki</i>	<i>16</i>
2.3.2	<i>Lutka od vzgojitelja k otroku.....</i>	<i>18</i>
2.4	ČAROBNA MOČ LUTKE	18
2.4.1	<i>Komunikacija v igri z lutko z vidika vzgojitelj-otrok</i>	<i>19</i>
3	EMPIRIČNI DEL	21
3.1	NAMEN RAZISKAVE	21
3.2	RAZČLENITEV, PODROBNA OPREDELITEV	21
3.2.1	<i>Raziskovalna vprašanja.....</i>	<i>21</i>
3.2.2	<i>Vzorec in postopek zbiranja podatkov</i>	<i>21</i>
3.2.3	<i>Spremenljivke</i>	<i>21</i>
3.3	METODOLOGIJA	22
3.3.1	<i>Raziskovalne metode</i>	<i>22</i>
3.3.2	<i>Raziskovalni vzorec</i>	<i>22</i>
3.3.3	<i>Postopki zbiranja podatkov</i>	<i>23</i>

3.3.4	<i>Postopki obdelave podatkov</i>	23
3.4	REZULTATI IN INTERPRETACIJA	23
4	ZAKLJUČEK	46
	VIRI IN LITERATURA	49
	PRILOGA	

Kazalo slik

SLIKA 2.1: GOSPA	4
SLIKA 2.2: DEKLICA	5
SLIKA 2.3: SOVA	6
SLIKA 2.4: OTROCI	7
SLIKA 2.5: ŽIVALI IN LJUDJE	8
SLIKA 2.6: OTROŠKE MIMIČNE LUTKE	9
SLIKA 2.7: PRSTNE LUTKE	11
SLIKA 2.8: MASKE ŽIVALI	12

Kazalo grafov

GRAF 3.1: SPOL	24
GRAF 3.2: STAROST	25
GRAF 3.3: KOLIKO LET STE ZAPOSLENI KOT VZGOJITELJ/ICA?	26
GRAF 3.4: NAJVIŠJA DOSEŽENA STOPNJA IZOBRAZBE	27
GRAF 3.5: V KATEREM ODDELKU DELATE?	28
GRAF 3.6: ALI PRI SVOJEM DELU UPORABLJATE LUTKE?	29
GRAF 3.7: ČE DA, KAKO POGOSTO?	30
GRAF 3.8: NA KAKŠEN NAČIN UPORABLJATE LUTKE?	31
GRAF 3.9: KATERO VRSTO LUTK NAJPOGOSTEJE UPORABLJATE?	32
GRAF 3.10: ALI MENITE, DA SE AKTIVNOST OTROK POVEČA S PRISOTNOSTJO LUTK PRI DEJAVNOSTIH? ...	33
GRAF 3.11: ALI IMATE V IGRALNICI LUTKOVNI KOTIČEK?	34
GRAF 3.12: KAKO POGOSTO OTROCI UPORABLJAJO KOTIČEK?	35
GRAF 3.13: KAKŠNE LUTKE SO V KOTIČKU?	36
GRAF 3.14: KATERE LUTKOVNE TEHNIKE SO V KOTIČKU PRISOTNE?	37
GRAF 3.15: ALI SI LAHKO OTROCI SAMI IZDELAJO LUTKO V KOTIČKU?	38
GRAF 3.16: ALI IMATE V SKUPINI LUTKO LJUBLJENČKA?	39
GRAF 3.17: KOLIKO PROFESIONALNIH PREDSTAV SI OTROCI V ENEM LETU OGLEDAJO?	40
GRAF 3.18: ALI SI KDAJ OGLEDATE AMATERSKE LUTKOVNE PREDSTAVE (PREDSTAVE, KI JIH ZAIGRAJO VZGOJITELJI)?	41
GRAF 3.19: ALI V VAŠEM VRTCU IZVAJATE LUTKOVNI KROŽEK?	42
GRAF 3.20: ALI IMATE MOŽNOST IZOBRAŽEVANJA NA TEMO LUTK?	43
GRAF 3.21: ALI MENITE, DA SO LUTKE POMEMBNE ZA OTROKOV RAZVOJ?	44

Kazalo tabel

TABELA 3.1: SPOL.....	24
TABELA 3.2: STAROST.....	25
TABELA 3.3: KOLIKO LET STE ZAPOSLENI KOT VZGOJITELJ/ICA?	26
TABELA 3.4: NAJVIŠJA DOSEŽENA STOPNJA IZOBRAZBE	27
TABELA 3.5: V KATEREM ODDELKU DELATE?.....	28
TABELA 3.6: ALI PRI SVOJEM DELU UPORABLJATE LUTKE?.....	29
TABELA 3.7: ČE DA, KAKO POGOSTO?	30
TABELA 3.8: NA KAKŠEN NAČIN UPORABLJATE LUTKE?.....	31
TABELA 3.9: KATERO VRSTO LUTK NAJPOGOSTEJE UPORABLJATE?	32
TABELA 3.10: ALI MENITE, DA SE AKTIVNOST OTROK POVEČA S PRISOTNOSTJO LUTK PRI DEJAVNOSTIH?	33
TABELA 3.11: ALI IMATE V IGRALNICI LUTKOVNI KOTIČEK?	34
TABELA 3.12: KAKO POGOSTO OTROCI UPORABLJAJO KOTIČEK?	35
TABELA 3.13: KAKŠNE LUTKE SO V KOTIČKU?	36
TABELA 3.14: KATERE LUTKOVNE TEHNIKE SO V KOTIČKU PRISOTNE?	37
TABELA 3.15: ALI SI LAHKO OTROCI SAMI IZDELAJO LUTKO V KOTIČKU?.....	38
TABELA 3.16: ALI IMATE V SKUPINI LUTKO LJUBLJENČKA?	39
TABELA 3.17: KOLIKO PROFESIONALNIH PREDSTAV SI OTROCI V ENEM LETU OGLEDAJO?.....	40
TABELA 3.18: ALI SI KDAJ OGLEDATE AMATERSKE LUTKOVNE PREDSTAVE (PREDSTAVE, KI JIH ZAIGRAJO VZGOJITELJI)?	41
TABELA 3.19: ALI V VAŠEM VRTCU IZVAJATE LUTKOVNI KROŽEK?.....	42
TABELA 3.20: ALI IMATE MOŽNOST IZOBRAŽEVANJA NA TEMO LUTK?.....	43
TABELA 3.21: ALI MENITE, DA SO LUTKE POMEMBNE ZA OTROKOV RAZVOJ?.....	44

1 Uvod

*Prijateljice lutke, dober dan,
kraljice iz sveta otroških sanj,
pozdravljen, Pinocchio, pozdravljen,
Peter Pan,
prijateljice lutke, dober dan.*

*Zvezdica Zaspanka, Rdeča kapica,
volk, kozličkov sedem in mama kozica,
Ceferin Cefizelj, butalski policaj,
pa žogica Marogica in strašni zmaj.*

Prijateljice lutke, dober dan.

(Janez Hvala)

»Kako malo je potrebno, da otroke popeljemo na čudovito popotovanje v svet lutk, kjer se lahko vživijo v pravljичne in domišljijske junake, z njimi sočustvujejo in se soočajo s številnimi zapleti, težavami in prigodami njihovega razgibanega življenja« (Zorec, 2007, str. 3).

Z lutkami lahko preživljamo veliko užitkov v prostem času, otrokom so v veliko pomoč pri zadregi, težavah in raznih konfliktih. Lutka velikokrat pomaga otroku rešiti problem in težavo (Zorec, 2007, str. 3).

Vsak, ki pozna otroka in njegov razvoj, dobro ve, kakšen pomen ima lutka pri otroku. Lutka otroka zelo pritegne k različnim dejavnostim, velikokrat prevzame avtoriteto odraslega. To pomeni, da otrok lutki še bolj verjame, zaupa kot odrasli osebi, pa naj mu bo ta oseba še tako blizu. Za lutko ni potrebno odšteti veliko denarja v trgovinah, saj si

jo lahko otrok naredi čist sam. Tudi pomoč odrasle osebe velikokrat ni potrebna, še predvsem pri večjih otrocih. Otrok si zamisli svojo lutko ljubljenco in si jo lahko izdela. Izreže jo iz papirja, ji nariše obraz, jo naredi iz blaga, naravnega materiala, ali na svojo roko (dlan, prst) nariše potrebne dele telesa, ki si jih je zamislil in že ima svojega izmišljenega prijatelja lutko, ki se z njo pogovarja, poje ali igra. Otrok se lahko ima s svojo izdelano igračo še lepše pri igri kot z igračo, ki je iz trgovine. Zato so lutke v vrtcih zelo dobrodošle. Prav tako je pomembno, da ima v vrtcu igralnica lutkovni kotiček. Tam se otrok posveti samo lutki, si jo izdelava sam, se igra lutkovne igrice s prijatelji, ali si vzame čas za pogovor z njo (Korošec in Majaron, 2002, str. 97).

Porajalo se nam je ogromno vprašanj pri obisku v vrtcih. Vsi vzgojitelji se dobro zavedajo, da so lutke pomembne za otrokov razvoj. Ampak zakaj nismo zasledili v igralnicah še več lutkovnih kotičkov? Naše mnenje je, da jih je premalo. S tem razlogom smo se odločili, da naredimo raziskavo z anketnimi vprašalniki Uporabe lutk v vrtcih Bele krajine. Osredotočili smo se na vprašanja, koliko so lutke pomembne za vzgojitelja, koliko in katere vrste lutk uporabljajo in če imajo lutkovne kotičke.

V teoretičnem delu smo na kratko opisali lutke, kako lutke vplivajo na oblikovanje človeka, kakšna je čarobna moč lutke in kako se soočata otrok-vzgojitelj s pomočjo lutke v komunikaciji.

V empiričnem delu smo predstavili rezultate, ki smo jih pridobili z anketnimi vprašalniki v vrtcih Bele krajine.

2 Teoretični del

2.1 Lutkovne tehnike

»Vsaka od že znanih lutkovnih tehnik ima svoje posebnosti, ki so se izoblikovale na osnovi bogatega zgodovinskega razvoja« (Trefalt, 1993, str. 44).

Pri izbiri lutkovne tehnike moramo biti pozorni na otrokovo kronološko starost. Te starosti se ne da točno določiti. Odvisna je od otroškega življenja. Nekateri otroci živijo v manj kulturnem, nekateri v bolj kulturno spodbudnem okolju.

Lutkovne tehnike so zelo različne in nekatere bolj, nekatere manj zahtevne pri animaciji. Zato je potrebno lutko dobro spoznati, ji določiti karakter, gibanje in glas. S tem lutka oživi (Majaron, 2001, str. 5).

2.1.1 Lutke na palici

Lutka na palici je lahko karkoli, kar nataknemo na neko palico ali leseno vodilo. S pomočjo palice premikamo vodilo in lutko animiramo. Lutke na palicah se velikokrat uporabljajo na pedagoških stopnjah pa tudi v osnovnih šolah. Lutka je zelo uporabna, saj je preprosta in velikokrat primerna za animiranje (Varl, 1995b, str. 4).

Slika 2.1: Gospa

Pridobljeno 15.3.2019, iz https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&biw=1600&bih=764&tbm=isch&sa=1&ei=zby0XI27B4aysAfG_qboCg&q=lutka+javajka&oq=lutka+javajka&gs_l=img.3..0i8i30.152463.153701..153868...0.0..0.152.1011.0j8..1.....1..gws-wiz-img.....35i39j0j0i5i30j0i24.J4Tft0uslJw#imgsrc=2vFMslhp313AdM:

2.1.2 Lutke na nitkah (marionete)

Lutke na nitkah so med najbolj tehnično zahtevnimi lutkami. Zelo so podobne živalim in ljudem iz realnega sveta. Imajo vse dele telesa kot človek ali žival. Lutke na nitkah morajo poleg gibanja znati tudi dobro hoditi, plesati, skakati in leteti. Za začetek je za človeka lutka na nitki velik izziv za igranje, saj je to edina lutka, ki je ne držiš v svoji roki, ampak se giblje preko vodila in daljših niti. Zato so gibi drugačni kot pri lutki na palici ali ročni lutki.

»Bistvo konstrukcije takih lutk je v tem, da se posamezni deli obešajo drug na drugega. Na glavo, ki visi na nitkah ali na žici, je obešen trup, na trup sta ob strani obešeni roki, spodaj pa nogi« (Varl, 1995a, str. 2–7).

Slika 2.2: Deklica

Pridobljeno 18.2.2019 iz https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&biw=1600&bih=764&tbm=isch&sa=1&ei=gLRhXOn4KcGWsAe934moCg&q=lutkena+nitkah&oq=lutkena+nitkah&gs_l=img.3...96362.101165..101632...0.0..3.100.2271.27j1.....2....1..gws-wiz-img.....0..35i39j0i67j0j0i19j0i5i30i19j0i30i19.MQE7Mo4NlgY#imgsrc=eoQ2uq6le_KYRM:

2.1.3 Ročne lutke

Ročno lutko natakemo na roko oz. dlan. Premikamo jo s celotno roko, zapestjem ali prsti, ki so v lutki. Igralec je skrit za lutkovni oder ali paravan. Ročna lutka je ena

najživahnejših lutk. Predvsem na odru. lutka je zelo gibčna, saj se giblje z našo roko. Ročna lutka ima dva glavna sestavna dela: glavo in trup. Trup lutke predstavlja njen kostum, v katerem je animatorjeva roka, glava lutke je nataknjena na enega od prstov (največkrat kazalec). Osnova ročne lutke je animatorjeva roka. Pri ročnih lutkah moramo biti pozorni, da jo naredimo ravno prav veliko. Ne sme biti prevelika in ne premajhna, saj je naša dlan tako ne more dobro voditi. Tudi glava ne sme biti prevelika. Je pa zanimivo, da je pri ročnih lutkah glava zelo velika v razmerju s trupom in rokami. Ročna lutka je ena izmed redkih lutk, ki zmore prijemati stvari (prijema, prenaša predmete, lista knjigo ...). Njena značilnost je, da velikokrat komunicira z gledalci. Za začetnike je lahko ročna lutka tudi brez rok. Samo glava se natakne na kazalec, zato nam animacija ne dela toliko težav (Varl, 1997d, str. 4–8).

Slika 2.3: Sova

Pridobljeno 20.3.2019 iz

https://www.google.com/search?q=predstava+z+ro%C4%8Dnimi+lutkami&client=firefox-b-d&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwin6-SvqJHhAhURqYsKHfMTcesQ_AUIDigB&biw=1600&bih=764#imgrc=M8jOnaAVsN3snM:

2.1.4 Ploske lutke

Je dvodimenzionalna. Nima debeline, ne stranske mase, zato se tako tudi imenujejo. Na odru se ne morejo obračati. Vodena je od spodaj navzgor. Pri ploskih lutkah moramo biti zelo pazljivi, da je ne zasukamo preveč, saj se s strani hitro izgubi. Zelo pomembno je, da ne more igrati z rekviziti. Je ena najenostavnejših tehnik, saj si jo lahko hitro izdelamo sami. Kmalu naletimo na zgodbo, v kateri mora deklica zagrizniti jabolko ali prebrati pismo. Seveda naredimo zraven še eno plosko lutko (izrežemo jabolko) in ga pomaknemo bliže k deklici, vendar za lutkovno gledališče nismo več preveč prepričljivi. Za ploske lutke je pomembno, kakšno vsebino si izberemo. Najenostavnejšo plosko lutko si lahko natakemo kar na prst ali jo nastavimo na palico oz. žico. Ploska lutka je lahko vsak lik, ki ima vsaj dve dimenziji, zato si velikokrat plosko lutko naredimo kar iz: kartona, šelesamerja ali papirja. Bolj trajne lutke so lahko iz lesa: vezane plošče (Varl, 1997c, str. 4–10; Trefalt, 1993, str. 58).

Slika 2.4: Otroci

Pridobljeno 8.5.2019 iz:

<https://www.google.com/search?q=ploska+lutka&tbm=isch&source=univ&client=firefox-b-d&sa=X&ved=2ahUKEwiE->

[b3M3lviAhWECuwKHenYAWAQ7Al6BAgJEA0&biw=1366&bih=613#imgsrc=4gUcz8AqXB](https://www.google.com/search?q=ploska+lutka&tbm=isch&source=univ&client=firefox-b-d&sa=X&ved=2ahUKEwiE-b3M3lviAhWECuwKHenYAWAQ7Al6BAgJEA0&biw=1366&bih=613#imgsrc=4gUcz8AqXB)

Fj8M:

2.1.5 Senčne lutke

Senčne lutke so lahko vodene od zgoraj ali spodaj. Primerne so za prikazovanje liričnih zvrsti in tem, omogočajo tudi izredne fantazijske razsežnosti. So ena od vrst, ki ne dopušča improvizacije. Glavni odrski prostor je platno, ki je od zadaj vedno osvetljeno.

»Lutke so iz različnih materialov, od neprosojnih, kar daje črno-belo kontrastno senco, do prozornih in pobarvanih lutk« (Trefalt, 1993, str. 61).

Slika 2.5: Živali in ljudje

Pridobljeno 18.2.2019 iz https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&biw=1600&bih=764&tbm=isch&sa=1&ei=lb60XPGfBNK3kWv_DY&q=sen%C4%8Dna+lutka&oq=sen%C4%8Dna+lutka&gs_l=img.3..35i39l2.108452.110747..110927...0.0..0.181.1697.0j12.....1....1..gws-wiz-img.....0j0i24.OypS92BYgFM#imgsrc=wllh7GbTtywXkM:

2.1.6 Mimične lutke

Mimične lutke so vodene od spodaj navzgor. Bistvo mimične lutke je posnemanje obrazne mimike. Lutki se premikajo čeljusti, tako da lutka s pomočjo animatorjeve roke odpira usta. Ker je najpomembnejša lutkina glava, je lutka vidna le do pasu.

Ročno mimično lutko lahko dobimo že z na roko nataknjeno rokavico. Roko obrnemo, da je palec navzdol. Nanjo lahko damo oči, nos, ušesa ali lase. Če želimo prikazati kakšnega smešnega gospoda, mu lahko za oči natakne, kar leseni kroglici, ki ju po želji pobarvamo. Kadar so oči prišite bolj narahlo, med gibanjem malo po bingljajo, kar je še bolj zanimivo. Nad oči lahko natakne še klobuk, kar celotno zadevo dodatno popestri. Zelo enostavna mimična lutka se lahko izdelata tudi iz dveh enakih tkanin ali nogavice. Vanje lahko natlačimo npr. vato, da glavo še bolj poudari in ji da obliko. Mimične lutke se premikajo na najbolj podoben način ročnih lutk (Varl, 1997b, str. 4–7).

Slika 2.6: Otroške mimične lutke

Pridobljeno 18.2.2019 iz

https://www.google.com/search?q=mimi%C4%8Dne+lutke&client=firefox-b-d&tbm=isch&tbs=rimg:CVMBD1NbPbNRljS2Pf-keNbws9aqniUK2VV61wM50kSnpjpG0_1soRnE8ihP1vNWDw5_125Hn_1qkkIRX3NPBYoP5K9CoSCdLY9_16R41vBEQqkSkXalXXHKhIJL1qqeJQrZVURCqRKrdqVdcccEgnrXAZnSRKemBGPNPWMMiXnluyoSCekbT-yhGcTyEfI3G3238M5EKhIjKE_1W81YPDn8RPv3lwWNRbsEqEgnbkef-qSSVFRE0JHsL3XE8IyoSCfc08Fig_1kr0EeTpaeaM7oMH&tbo=u&sa=X&ved=2ahUKEwjol6r_n7TgAhUMy6QKHQbTB64Q9C96BAgBEBs&biw=1600&bih=764&dpr=1#imgdii=L1qqeJQrZVV1XM:&imgsrc=0tj3_pHjW8HuBM:

2.1.7 Prstne lutke

Za prstno lutko si lahko na hitro nataknemo kakšen tulec, glavico, žogico in že se začnemo igrati. Naprstne lutke lahko izdelamo sami in zelo na hitro iz različnih materialov: pletene naprstne lutke, šivane, naprstne lutke iz Das mase, papirja, kartona, tekstila, rokavic. Na rokavice lahko z ježkom pritrdimo glavico npr. za živali ali človeka. Prstne lutke so vodene od spodaj navzgor. So enostavne za izdelavo in primerne za intimne uprizoritve. Primerne so za majhno število gledalcev in še posebej za predšolske otroke. Najpomembnejše je, da so hitre in energične (Zorec, 2007, str. 46–55).

Pri prstnih lutkah ima lahko vsak prst svojo vlogo. K vsakemu sodi predpisano besedilo in določen gib. Teksti za prstne lutke naj bodo enostavni, jasni in z malo pripovedovanja. Že sama domišljija lahko pripelje do tega, da je dlan na roki oder, prsti pa so naše lutke (Sitar, 2001, str. 7).

Slika 2.7: Prstne lutke

Pridobljeno 18.2.2019 iz

[https://www.google.com/search?q=prstne+lutke&client=firefox-b-d&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=Ylh-](https://www.google.com/search?q=prstne+lutke&client=firefox-b-d&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=Ylh-L5NRbrfgkM%253A%252CJ2GTuBk7aYrFaM%252C_&usg=AI4_-kTg4cL7G1frZtjI973QdnpJHoMHTg&sa=X&ved=2ahUKEwjZsfnGoLTgAhXMDewKHZWRCR8Q9QEwAXoECAUQBg#imgrc=Ylh-L5NRbrfgkM:)

[L5NRbrfgkM%253A%252CJ2GTuBk7aYrFaM%252C_&usg=AI4_-kTg4cL7G1frZtjI973QdnpJHoMHTg&sa=X&ved=2ahUKEwjZsfnGoLTgAhXMDewKHZWRCR8Q9QEwAXoECAUQBg#imgrc=Ylh-L5NRbrfgkM:](https://www.google.com/search?q=prstne+lutke&client=firefox-b-d&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=Ylh-L5NRbrfgkM%253A%252CJ2GTuBk7aYrFaM%252C_&usg=AI4_-kTg4cL7G1frZtjI973QdnpJHoMHTg&sa=X&ved=2ahUKEwjZsfnGoLTgAhXMDewKHZWRCR8Q9QEwAXoECAUQBg#imgrc=Ylh-L5NRbrfgkM:)

2.1.8 Maske

Od vseh velikih družin lutk na koncu prištejemo še maske. Pri maskah ne gre za tipične lutke. Maska igra nekoga drugega in pri maski ravno tako govorimo čez usta nekoga drugega. Z masko imamo drugi obraz. Za drugi obraz ni potrebno imeti maske. Že namazan s sajami ali raznimi barvami imaš lažen obraz. Maska dobi svoj pravi pomen, ko jo oseba napolni z energijo. Danes se večinoma izdelujemo iz: papirja, kartona, plastik in raznih mas (Varl, 1997a, str. 4–5).

»Maske, ki jih danes uporabljamo v gledališču in ob pustovanju, sem razdelila v tri velike sklope: Obrazne maske (z njo si lahko zakrijemo celoten obraz ali samo oči in več nismo prepoznavni. Enostavno in hitro masko naredimo iz kartona), naglavne maske (je maska, katero si celo poveznemo na glavo. Ta maska mora biti večja od naše glave, drugače se bomo počutili utesnjene. Še posebej je pomembno, da ima dovolj zraka za dihanje) in maske celega telesa (z masko celega telesa predstavljamo nekoga drugega od glave do peta. Poleg maske na glavi preoblečemo tudi svoj trup, noge in roke so skrite v preobleko. Včasih je dovolj velik kos blaga, v katerega se celotno zavijemo in damo na glavo samo masko)« (Varl, 1997a, str. 4–5; Varl, 1998, str. 28–29).

Slika 2.8: Maske živali

Pridobljeno 18.2.2019 iz

https://www.google.com/search?q=maska+za+ma%C5%A1kare&client=firefox-b-ab&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj48KrqqfzdAhXN-KQKHV3MDmEQ_AUIDigB&biw=1600&bih=764#imgrc=Vtc4QZnfjWF7KM:

2.2 lutka pri oblikovanju mladega človeka

Lutka nam lahko pomaga in nam je v oporo pri vseh področjih kurikuluma. Z lutko želimo doseči, da je otrok še bolj sproščen, vesel in razigran ter ustvarjalen brez večjih zadržkov (Korošec, 2006).

»Lutke otrokom nudijo široke možnosti za doseg naslednjih vzgojno – izobraževalnih ciljev:

- spodbujanje kreativnega izražanja,
- stimuliranje in povečanje domišljije,
- razvijanje spontanega besednega izražanja,
- izboljšanje govora in izgovorjave,
- razvijanje spretnosti pisanja in gladkega branja,
- pridobivanje občutka za vrednotenje literature,
- medsebojno usklajevanje in razvijanje občutka za čas in prostor,
- spodbujanje otrokovega občutka lastne vrednosti,
- razvijanje samozaupanja in doseganje osebnega zadovoljstva,
- sproščanje strahov, agresije in frustracij na sprejemljiv način,
- razvijanje socialno-interakcijskih spretnosti,
- pridobivanje sposobnosti za reševanje problemov,
- izboljšanje fine motorike,
- opazovanje sveta z vsemi čutili; zapomniti si opazovano, nato ga obdelati in oživeti z lutkami,
- vrednotenje dela« (Korošec, 2006, str. 110).

Otrokova domišljija je neskončna. Otrok se lahko s svojo domišljijo postavi v svoj svet, čas ali kraj. Tu je potrebne veliko ustvarjalnosti, da se otrok »spremeni« v drugo bitje, osebo. Vzgojitelj je lahko otroku v veliko podporo in pomoč, da mu omogoči ustvarjalnost (Korošec, 2006).

Lutka je simbol, ki ga animator uporablja za ponazoritev. Je simbol, ki prikaže karakter in je zmožna ustvariti čustveni vpliv (Šinko, 2016).

Z lutko se otrok sreča že zgodaj. Če ne prej, v vrtcu. Že ko prvič stopi čez prag vrtca v skupino ga vzgojiteljica pozdravi z neko prisotno lutko. Ta prevzame avtoriteto vzgojitelja in je že močnejša od njega. Velikokrat se otrok z lutko dobro poveže. Bolj kot vzgojiteljem. Zaupa ji svoje težave, se z njo pogovarja. Lutka omogoča čustveno reakcijo brez besed. Tudi delo in zaposlitve otrokom pove lutka. Delo je bolj zanimivo in aktivno. Večinoma vzgojitelji otroke navdušujejo v igro z lutkami že od najmlajših let. Že v zgodnjih letih se jih privaja na razne igre s prsti (prstne igre), izdelujejo stvari iz škatel, vrečk, nogavic. Zelo dobro bi bilo, če bi se vse preko igre kot v vrtcu preneslo z otrokom še v predšolsko obdobje. Tako otrok ne bi učenja in šole jemal kot stres, ampak bi dejavnosti lažje in z voljo opravljal, saj jih bi jemal kot igro z določenim ciljem. Pri otrokovi ustvarjalnosti lutk je najpomembnejši cilj, da otrok lutko oživi. Lahko jo oživi, da ji kaj pripoveduje, lahko lutka pripoveduje njemu ali se pogovarja z drugo lutko. Tudi pri igri z lutkami od otroka ne zahtevamo učenja teksta na pamet. Otrok naj improvizira in dobi pohvalo. Ne smemo ga v nekaj siliti in grajati, saj bo s tem dobil odpor in strah pred nastopom in govorom. S pohvalo mu dvignemo samozavest. Dobra motivacija za otroke, da bi sami zaigrali lutkovno predstavo, je, da jih odpeljemo v gledališče na ogled lutkovne predstave. Predstava otroku sproži vznemirjenje in ustvarjalnost (Korošec in Majaron, 2002, str. 5–7; Trefalt, 1993, str. 10–17).

2.2.1 Lutkovna igra kot simbolna igra

Simbolna igra se pojavi že zelo zgodaj. Otrok začne z neposrednim posnemanjem. Velikokrat se zgodi, da otrok nekaj časa dogajanje opazuje, s časom začne ta dogodek ponavljati oz. ga uprizori v simbolni igri. Simbolna igra bolj izstopa in jo več uporabljajo otroci, ki so močnejši na govornem področju (Horvat in Magajna, 1987).

Otrok skozi igro izraža svoja razpoloženja in čustva, ki so včasih veselega, žalostnega, prestrašenega ali celo jeznega značaja. Otrok velikokrat te občutke prikaže preko igre. Zelo pomembno je, da lahko sprosti svojo jezo. Pri vseh igrah je ena pomembnejših igr s pravili. Tu se otrok nauči podrediti pravilom, jih upoštevati in medsebojno sodelovati (Nemec in Kranjc, 2013).

»Simbolna igra je edinstven pojav, v katerem otrok izraža tisto, kar ga obkroža in se okoli njega dogaja. Najprej so to dejavnosti odraslih, pozneje medčloveški odnosi iz sveta odraslih in odnosi med otrokom in odraslim. Pri mlajših otrocih so v ospredju dejavnosti, pri starejših odnosi. Kot sinonim za simbolno igro se pogosto uporabljajo tudi izrazi domišljajske igre, igra `kot da`, igra vlog ...« (Korošec, 2003b)

Marjanovič-Umek in Kavčič (2001) trdita, da je simbolna igra najbolj prisotna v obdobju od dveh do šestih let, prvi znaki se kažejo že pri enem letu oz. letu in pol. Pri enem letu se začne največkrat s ponavljanjem, kar otrok vidi. Npr. mama kuha kosilo. Otrok zna preko igre pokazati, da nekaj meša v posodici.

Pri dveh letih otrok že opazi serviranje mize. Deklica ponovi in hrani medvedke pri mizi. Dobijo tudi svoj pribor.

Za otroka je pomembno, da simbolno igro že obvlada, ko doseže stopnjo egocentrizma. Ta igra ima osnovno funkcijo v otrokovem življenju. S tem otrok pokaže svoje mišljenje. Otrok v simbolni igri igra svojo vlogo. Velikokrat se zgodi, da ima več vlog. Odvisno je tudi od skupine, s katero se igra. Tukaj je opazno lastno videnje in videnje drugih. Otrok se vživi v vlogo igre in zna pokazati, zaigrati svoja čustva jeze ali žalosti. Vsi lahko simbolno igro dobro izpeljejo, tukaj pa je najpomembnejši dogovor in organizacija. Med seboj se morajo znati dogovarjati, da lahko načrtujejo, kaj se bodo igrali. Če se dogovorijo, pri igri ni problemov (Korošec, 2003b; Korošec in Majaron, 2002, str. 104–107).

2.3 Lutka naša vsakodnevna pomočnica

Lutka ima neverjetno moč. Lahko je v pomoč tako vzgojitelju kot otroku. Vzgojitelj z lutko lažje pristopi do otroka, otrok mu tako posledično tudi bolj zaupa. Otrok se ob lutkinem pristopu lažje sprosti in izživi svoj karakter, se poveseli ali kaj novega nauči (Korošec in Majaron, 2002).

»Lutka že dolgo ni več le sredstvo za pripravo predstav in motivacijo pri pouku, vedno bolj postaja magična moč v rokah učitelja in otrok in spodbuja kognitivni, socialni in čustveni razvoj« (Korošec in Majaron, 2002).

Veliko otrok se lahko vživi v lutkovno vlogo. S tem si razvija besedni zaklad in domišljijo (Ban, 1999).

»Igra z lutko otroku pomaga pri razvoju zaznavanja, razumevanja, gibanja, govora in pri razvijanju domišljije in ustvarjalnosti, ki sta pomembni za njegovo samopodobo. Z lutko otrok sporoča svoje mnenje o vsem, kar ga obdaja. Lutka otroku pomaga zmanjševati posledice stresnih situacij in strah pred izpostavljenostjo pri otrocih, ki so negotovi pri vzpostavljanju komunikacije, lutka lahko služi kot posrednik in pomaga olajšati ali odstraniti težave« (Ban, 2009, str. 48).

Lutka je lahko naša pomočnica samo, če verjamemo vanjo in njene zmožnosti. Vsekakor moramo verjeti v njeno moč. »Mlajši otroci se znajo poistovetiti z lutko in se ji posvetiti tako kot svojim igračam. Starejšim je že težje. Njihova samokontrola je že kar velika in se res težko podredijo lutki. Je pa veliko odvisno od vzgojitelja. Če zna lutka dobro in prepričljivo oživeti, lahko prevzame tudi starejšega otroka. Za otroka je komunikacija skozi lutka lažja, saj težje komunicira iz oči v oči, še posebej v kakšnih težkih obdobjih. Poleg tega ve, da mu je vzgojitelj avtoriteta. Otrok si izbere lutka, ki mu je najbolj pri srcu in z njo tudi najlažje komunicira. Tudi lutka se lahko kdaj zmoti, vendar ga to ne zanima, saj se je zmotila lutka in ne on. Ni pomembno kakšna je lutka. Pomembno je, da si jo otrok izdelava sam. Naredi si takšno, kot si jo želi in mu bo najbolj pri srcu. Izdelava jo s svojimi rokami in vanjo poda svojo energijo (Majaron, 2002, str. 59, 60).

2.3.1 Vzgojitelj z lutka v roki

Že pri samem začetku in pristopu z lutka do otroka mora biti vzgojitelj previden. Otroka mora povabiti, da se lutke dotakne, jo poboža in spozna. Pristop mora biti počasen in ne vsiljiv. S časom naj začne lutka govoriti in postavljati vprašanja. Otroka naj opogumi, da se ji toliko približa, da se lahko z njo pogovori, se ji čustveno izpove, jo objame in

najpomembnejše, da se z njo smeji. Zelo pomembno je, da zna lutka prisluhniti. Pogovor je lažji in bolj zaupljiv, če se z lutko pogovarjamo individualno kot v skupini.

Vsaka skupina v vrtcu ima po navadi lutko ljubljenco. Ta je pomembna za jutranji pozdrav, približevanje in tolaženje otrok, za uvod pri pripovedovanju zgodb, lahko tudi sama pripoveduje celotno zgodbo, pomaga v umivalnici in opazuje, ter usmerja in spodbuja otroke pri pravilnem umivanju rok in zob. Je zelo dober efektiven pripomoček pri učenju. Predstavljajo otrokovo središče zanimanja. Najprimernejše so prstne, mimične in ročne lutke (Šinko, 2016).

»Napraviti lutko je ustvarjalno dejanje. Narisati jo, izraziti dele telesa iz papirja, jo sestaviti, navezati na nitke ali natakiniti jo na količek ... in potem se z njo igrati. Vdihniti ji življenje – takšno, kot ga hočemo mi in nihče drug« (Varl, 1998, str. 9).

Z lutko lahko počnemo marsikaj. Pojemo pesmice, obnovimo zgodbo, ki smo jo prebrali, štejemo. Lutka je pravo sredstvo za doseganje ciljev na različnih področjih.

Otroke moramo dobro pripraviti na novo dejavnost. Psihično in fizično. Najpomembnejše je, da za otroka pripravimo dobro razpoloženje, jim spodbudimo radovednost in jim razložimo nove pojme. Vzgojitelj mora ustvariti spodbudno vzdušje pri igri z lutko. Spodbuda naj prihaja iz vzgojiteljeve vloge, ki je lahko direktna ali indirektna. Pri zelo majhnih otrocih ima vzgojitelj vlogo pripovedovalca zgodbe.

Vzgojitelj naj pri pripovedovanju postavlja vprašanja, ki so odprtega tipa, lutka naj ima ime, naj se ne primerja z drugimi in mora znati pohvaliti.

Lutko lahko vzgojitelj uporabi kot pripomoček pri kreganju otrok in pri raznih sporih. Lutka otroku pove, da se ne počuti dobro, kadar jih opazuje v neprimerni situaciji in mu razloži, kako se morajo prijatelji med seboj pogovarjati, obnašati in ob sporu opravičiti.

Vzgojiteljev cilj z lutko v roki je, da bodo otroci izrazili čustva in notranje misli. Posredna komunikacija poveže vzgojitelja in otroke. Pomembno je, da izberemo lutke, ki so otroku blizu: mehke, prijazne in živih barv (Šinko, 2016).

2.3.2 Lutka od vzgojitelja k otroku

Vzgojitelji se med seboj razlikujejo v uporabi lutk. Razlikujejo se v treh kategorijah:

- Tisti, ki že uporabljajo lutke in želijo pri delu podpora in še več idej.
- Tisti, ki priznavajo, da so lutke močna orodja, vendar so pozorni na njihovo uporabo.
- In še zadnja skupina, v katero sodijo skeptični vzgojitelji glede uporabe lutk in jih ne uporabljajo.

Skeptični vzgojitelj ni prepričan o uporabi lutk na splošno iz treh razlogov: pomanjkanje izkušenj in izpostavljenost z lutko, pomanjkanje načrtovanja pri uporabi lutke v preteklosti in pomanjkanje samozavesti. Vse te težave je mogoče obravnavati s preprosto pripravo. Da bi lutke začeli uspešno vključevati v skupino, se ne potrebuje veliko denarja. Z raznimi uporabnimi idejami iz knjig lahko vsakdo vključi lutke v dejavnosti z odličnimi rezultati (Crepeau in Richardd, 2003, str. 3, 4).

Ko se vzgojitelj z lutko v roki približa otoku in ji otrok zaupa, takrat lahko vzgojitelj lutko preda, da se ji sam posveti (Korošec in Majaron, 2002).

2.4 Čarobna moč lutke

»Napolnimo okolje z ljubeznijo in toplino, dajmo otroku lutko. V sebi naj prebudi željo po ustvarjanju, ki spi nekje globoko v njih, za lepoto ter smisel za majhne stvari« (Golub, 2003, str. 6).

»Igra z lutko otroku pomaga pri razvoju zaznavanja, razumevanja, gibanja, govora ter pri razvijanju domišljije in ustvarjalnosti, ki sta pomembni za njegovo samopodobo. Z lutko otrok sporoča svoje mnenje o vsem, kar ga obdaja« (Ban, 2009, str. 48).

Če želimo, da lutka zaživi, ji moramo posvetiti veliko pozornosti. Posebej se ji moramo posvetiti iz oči v oči. Tako lahko lutka zaživi. Če se ji ne posvetiš, ne more zaživeti in ostaja mrtva. Lutki s pogledom damo svojo energijo in tako lahko zaživi, se z nami pogovarja, nam pomaga, poleg vsega pa lutka postane neverbalen pomočnik in ščit. Otroka ne

silimo, da svoja čustva, počutje izraža besedno. Lahko pove preko lutke, kar je za otroka veliko lažje. Lutka zmore vse, zato so vse situacije preko lutke lažje, saj lutka si vedno vse upa (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006, str. 97).

Lutka otroku pomaga pri premagovanju stresa. Ravno tako je pri otroku prisoten strah, zato uporabimo lutko, ki otroku pomaga prebroditi ovire. S tem otroku posledično zmanjša stresno situacijo in tremo. Lutka je lahko vedno posrednik, zato pomaga olajšati in odstraniti težave (Ban, 2009, str. 48).

Lutka je pomembna in priročna stvar že od nekdaj. Komunikacija med njimi se pojavlja že od nekdaj. Povezujejo se energije med ljudmi. Komunikacija se pojavlja bodisi v maski bodisi v kostumu. Zato je pomembno, da vzgojitelj ali učitelj verjame v čarobno moč lutke, katera mu je lahko v veliko pomoč pri premagovanju zadrege ali iskanju pravega načina pristopa do otroka.

Predmet, ki ga naredi človek dobi nov pomen. Postane novo bitje. »S prenosom lutkarjeve energije v predmet, ki ga oživlja s svojim pogledom in rokami. Lutkar verjame v čarobno preobrazbo, veruje v moč lutke« (Korošec, 2002, str. 45).

2.4.1 Komunikacija v igri z lutko z vidika vzgojitelj-otrok

»Izraz komunikacija izhaja iz latinske besede communicatio, kar pomeni naznanilo, sporočilo, občevanje, povezanost, povezava« (Korošec, 2002, str. 32).

Za vsako živo bitje je potrebna komunikacija vse od rojstva do smrti. Poteka lahko enosmerno ali dvosmerno. Največkrat se pojavljajo vprašanja, na katera pričakujemo odgovor. S tem se otrok in odrasel uči. Komunikacija je lahko tudi nebesedna, tako da si nekaj preberemo in izvemo (Korošec, 2002, str. 32–33).

Eden najpomembnejših korakov v otrokovem napredku je najti načine komuniciranja. Najpogostejši so seveda čustveni načini, ki so lahko tudi nevarni in včasih poudarjeni. Otroci se lahko odzivajo na okolje na ravni občutkov. Toda komuniciranje ni vedno primerno, kar povzroča neprijetna čustva. Razlogi so lahko zelo različni, npr. nesporazum, ali neprimerna beseda, ki zaustavi komuniciranje. Da bi se izognili

napetemu položaju v vsakodnevnih odnosih, lahko lutko predstavimo v iskanju bolj razvejane komunikacije med otrokom in drugimi v dveh smereh: predvsem od odraslega z lutko v roki do otroka in obratno – od otroka z lutko, ki obravnava odraslo osebo. V tem trenutku lahko govorimo o vzporedni komunikaciji med otrokom in odraslimi. Vidik lutke otrok ni nujno enak kot pri odraslih. Mnenje lutke bo bolj navdušeno sprejeto kot naše, saj je lutka avtoritativna izbira otroka, ne pa imenovana (Majaron, 2002 str. 92, 93).

»Pri tem načinu dela se realizirata tako verbalna kot neverbalna komunikacija med vsemi udeleženci. Če komunikacijo opredelimo po teoriji, ki opredeljuje od oddajnika k sprejemniku posredujoče informacije kot znak ali sistem znakov, so znaki, v kreativni dramski vzgoji poleg besed večinoma neverbalne oblike (lutka, mimika, pantomima, gibi telesa, dotik, gestikuliranje ...)« (Korošec, 2003a).

Že zjutraj, ko otrok stopi v igralnico, ga pozdravi lutka. Lutka je vesela, razigrana, polna energije, ravno tak kot naj bi bil otrok. Lutka vodi jutranje srečanje, skupaj štejejo, se pogovarjajo, spoznavajo barve, pojejo. »Neverjetno je, kako otroci lutki verjamejo, in sicer da spi, da jih gleda, da se z njimi uči, jih posluša« (Korošec, 2002, str. 36).

Otrok lažje vzpostavi kontakt z lutko kot vzgojiteljem. Velikokrat se bojijo odraslih, saj se bojijo z njimi komunicirati. Komunikacijo mu lutka velikokrat olajša. S tem otrok posledično sprejema okolje manj stresno. Vzgojitelj je v igralnici avtoriteta, kar vsi vedo, zato je situacija lahko še bolj stresna (Korošec, 2002, str. 46).

Vzgojitelj ima dominantno vlogo pri zelo majhnih otroci. Otrokom pripoveduje zgodbo, oni pa jo z lutkami uprizorijo. Vzgojitelj mora biti pozoren na otroke, ki so odrinjeni, zadržani in jih poskuša spodbujati pri igri. Če pride pri igri do prepira, vstopi vzgojitelj in jih poskuša na miren način potolažiti (Šinko, leto 2016).

3 Empirični del

3.1 Namen raziskave

Namen diplomskega dela je na podlagi anketnih vprašalnikov opredeliti način in pogostost uporabe lutk v vrtcih, ki se nahajajo v Beli krajini: Semič, Črnomelj, Metlika.

3.2 Razčlenitev, podrobna opredelitev

3.2.1 Raziskovalna vprašanja

Glede na cilje diplomskega dela smo si zastavili naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Na kakšen način vzgojitelj/ice uporabljajo lutke?
2. Katere metode dela z lutkami vzgojitelj/ice najpogosteje uporabljajo?
3. Ali imajo v igralnici lutkovni kotiček?
4. Ali imajo v skupini lutko ljubljeno?
5. Koliko profesionalnih predstav si otroci v enem letu ogledajo?
6. Ali imajo vzgojitelj/ice možnost izobraževanja na temo lutk?

3.2.2 Vzorec in postopek zbiranja podatkov

V raziskavo smo vključili vzgojitelje iz 1. in 2. starostnega obdobja.

V vrtec smo odnesli ankete, ki so jih izpolnile vzgojiteljice. Oddali smo 30 anket v vrtec Sonček Semič, vrtec Metlika in Črnomelj. Vse vzgojiteljice so nam jih izpolnile in vrnile, tako smo imeli vseh 30 anket, izpolnjenih v celoti.

3.2.3 Spremenljivke

Neodvisna spremenljivka:

1. Vrtci, v katerih so zaposleni vzgojitelji izpolnjenih anket.

Odvisna spremenljivka:

1. Spol.
2. Starost.
3. Leta zaposlitve.
4. Stopnja izobrazbe.
5. Delo v starostnem obdobju (1. ali 2. starostno obdobje, kombiniran oddelek).
6. Uporaba lutk pri svojem delu.
7. Na kakšen način se uporabljajo lutke.
8. Vrsta lutk, ki se najpogosteje uporablja.
9. Aktivnost otrok s prisotnostjo lutk pri dejavnostih.
10. Lutkovni kotiček v igralnici.
11. Pogostost uporabe lutkovnega kotička.
12. Različne vrste lutk v kotičkih.
13. Lutkovne tehnike, ki so prisotne v kotičkih.
14. Izdelovanje lutke v kotičku.
15. Lutka ljubljenska v skupini.
16. Število profesionalnih predstav v šolskem letu.
17. Amaterske lutkovne predstave.
18. Lutkovni krožek.
19. Izobraževanje na temo lutk.
20. Pomembnost lutk pri otrokovem razvoju.

3.3 Metodologija

3.3.1 Raziskovalne metode

Raziskovalna metoda, uporabljena v raziskavi, bo kavzalno – neeksperimentalna metoda pedagoškega raziskovanja in deskriptivna metoda pedagoškega raziskovanja.

3.3.2 Raziskovalni vzorec

Vzorec v empiričnem delu temelji na vzorcu 30. anket vzgojiteljic iz javnih vrtcev.

3.3.3 Postopki zbiranja podatkov

Uporabljen je kvantitativna tehnika raziskovanja. Anketni vprašalniki so bili sestavljeni za to raziskavo.

3.3.4 Postopki obdelave podatkov

3.3.4.1 Organizacija zbiranja podatkov

Uporabili smo kvantitativno tehniko. Podatke smo začeli zbirati na osnovi strokovne literature, iz katere smo sestavili anketni vprašalnik. S pomočjo mentorice smo ga pregledale in popravile.

Ankete so izpolnile vzgojiteljice vrtcev septembra leta 2018

3.3.4.2 Vsebinsko-metodološke značilnosti instrumentov

a) Vsebinsko formalna stran anketnega vprašalnika:

Anketni vprašalnik se je nanašal na vprašanja uporabe lutk v vrtcih Bele krajine. Vprašalnik je bil sestavljen iz 21 vprašanj zaprtega tipa in 1 vprašanja odprtega tipa. Skupaj je bilo 22 vprašanj.

b) Merske karakteristike anketnega vprašalnika:

Preizkus anketnega vprašalnika smo izvedli med vzgojitelji. S tem smo zagotovili veljavnost anketnega vprašalnika.

Pri anketnem vprašalniku smo vprašanja postavili jasno oz. smo obrazložitev vprašanja napisali v oklepaju. Tako ni bilo dvoumnih vprašanj.

Vprašanja so bila zaprtega tipa, razen eno vprašanje je bilo odrtega tipa.

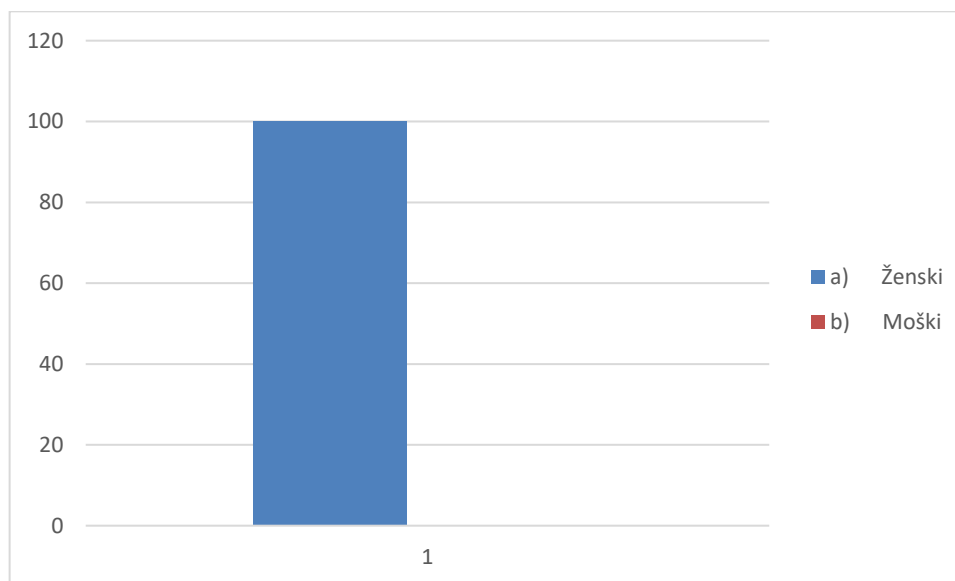
3.4 Rezultati in interpretacija

Prikaz rezultatov in interpretacija podatkov na vprašanja Uporaba lutk v vrtcih Bele krajine.

1. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: SPOL

Tabela 3.1: Spol

Spol	Procent (%)
ženski	100
moški	0

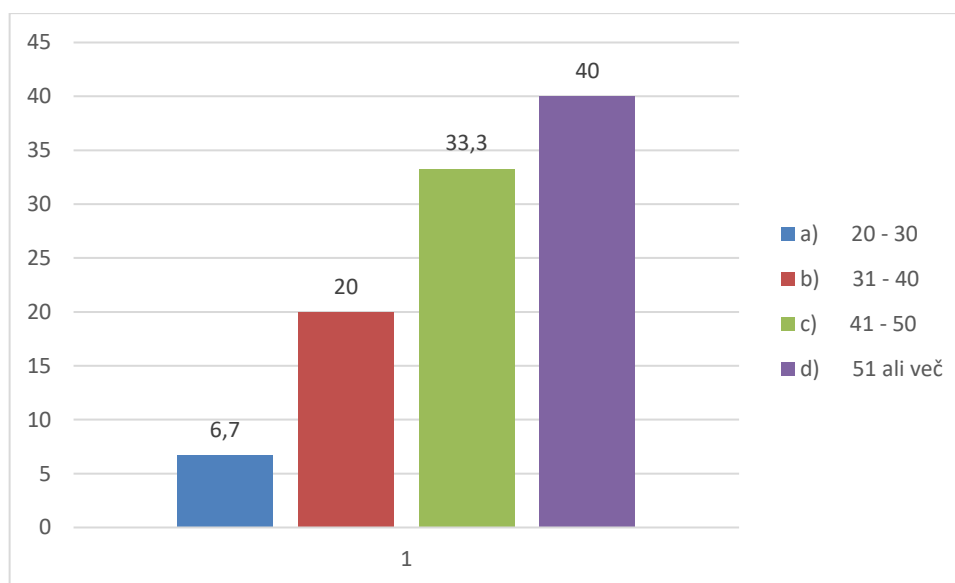
Graf 3.1: Spol

Pridobljeni podatki kažejo, da je na vprašanje Katerega spola so zaposleni odgovorilo (100 %) žensk in (0 %) moških. To pomeni, da anketnega vprašanja ni izpolnil noben vzgojitelj.

2. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: STAROST

Tabela 3.2: Starost

Starost	Procent (%)
20–30	6,7
31–40	20
41–50	33,3
51 ali več	40

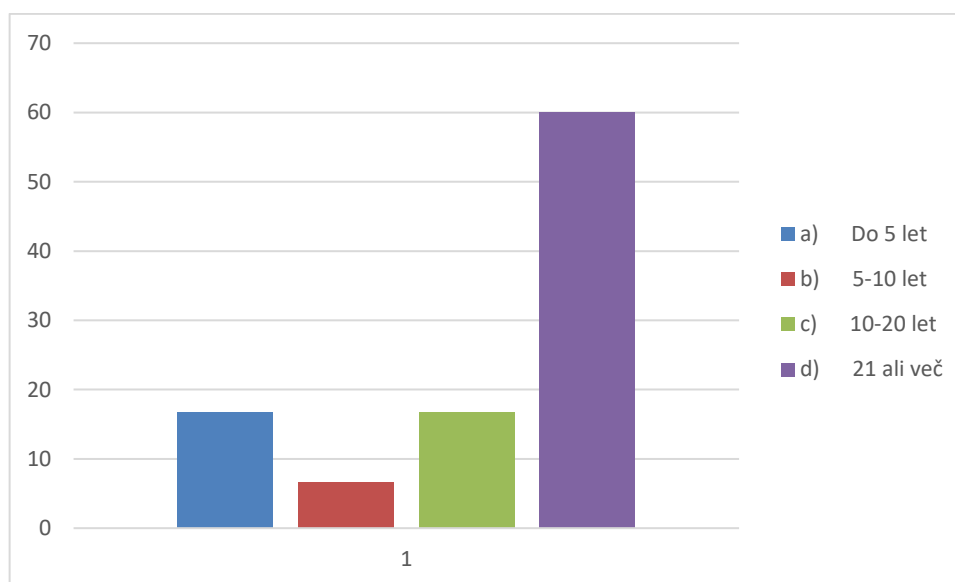
Graf 3.2: Starost

Pridobljeni podatki kažejo, da je v vrtcu zaposlenih največ vzgojiteljic, starih od 51 let in več, kar procentualno kaže (40 %), sledi jim starost od 41 do 50 let, kar procentualno kaže (33,3 %), (20 %) starosti v vrtcu je od 31 do 40 let in (6,7 %) starosti je od 20 do 30 let.

3. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: KOLIKO LET STE ZAPOSLENI KOT VZGOJITELJ/ICA?

Tabela 3.3: Koliko let ste zaposleni kot vzgojitelj/ica?

Koliko let ste zaposleni kot vzgojitelj/ica?	Procent (%)
do 5 let	16,7
5–10 let	6,6
10–20 let	16,7
21 ali več	60

Graf 3.3: Koliko let ste zaposleni kot vzgojitelj/ica?

Pridobljeni podatki kažejo, da je največ delavk zaposlenih 21 let ali več. Procentualno je to (60 %).

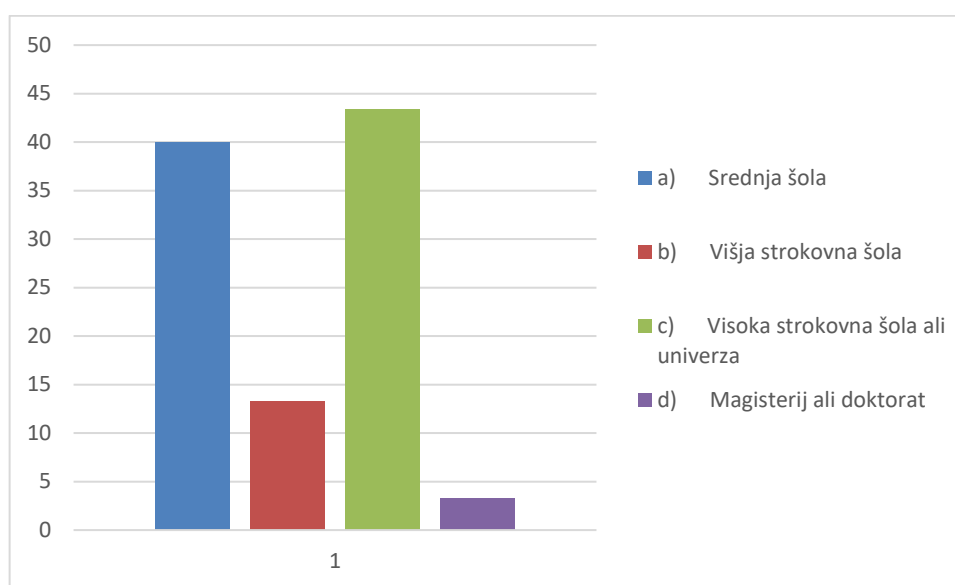
Delavke, ki so zaposlene do 5 let in delavke zaposlene od 10 do 20 let imajo izenačen procent (16,7 %).

Najmanj delavk je zaposlenih od 5 do 10 let. Tu je najmanjši procent, ki znaša (6,6 %).

4. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: NAJVIŠJA DOSEŽENA STOPNJA IZOBRAZBE

Tabela 3.4: Najvišja dosežena stopnja izobrazbe

Najvišja dosežena stopnja izobrazbe	Procent (%)
Srednja šola	40
Višja strokovna šola	13,3
Visoka strokovna šola ali univerza	43,4
Magisterij ali doktorat	3,3

Graf 3.4: Najvišja dosežena stopnja izobrazbe

Pridobljeni podatki kažejo, da je največ zaposlenih delavk z Visoko strokovno šolo ali univerzo. Teh je (43,4 %).

Takoj za njimi sledijo delavke s srednjo šolo, ki jih je malo manj. Procent srednješolskih vzgojiteljic je (40 %).

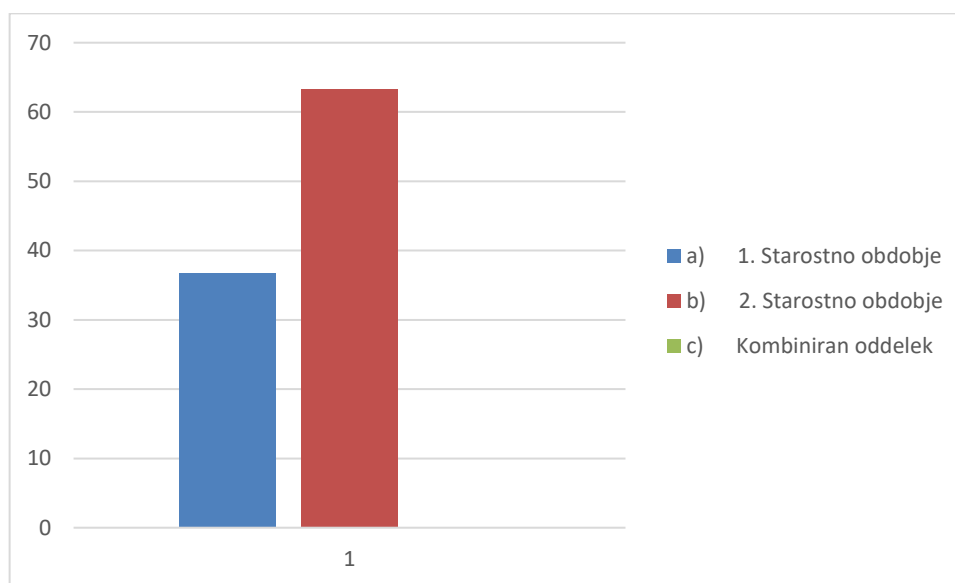
Višjo strokovno šolo ima (13,3 %) delavk.

Najmanj delavk ima magisterij ali doktorat. Teh procent znaša (3,3 %).

5. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: V KATEREM ODDELKU DELATE?

Tabela 3.5: V katerem oddelku delate?

V katerem oddelku delate?	Procent (%)
1. starostno obdobje	36,7
2. starostno obdobje	63,3
kombiniran oddelek	0

Graf 3.5: V katerem oddelku delate?

Pridobljeni podatki kažejo, da je največ vzgojiteljic, ki so zaposlene v 2. starostnem obdobju. Teh je (63,3 %).

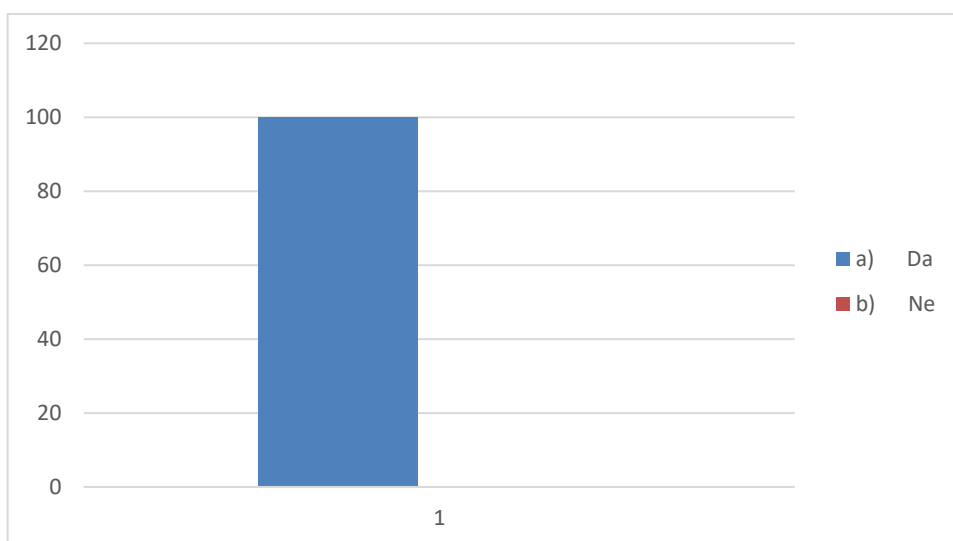
V 1. starostnem obdobju je zaposlenih malo manj. Procent le-teh znaša (36,7 %).

Nobena vzgojiteljica ni zaposlena v kombiniranem oddelku (0 %).

6. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: ALI PRI SVOJEM DELU UPORABLJATE LUTKE?

Tabela 3.6: Ali pri svojem delu uporabljate lutke?

Ali pri svojem delu uporabljate lutke?	Procent (%)
da	100
ne	0

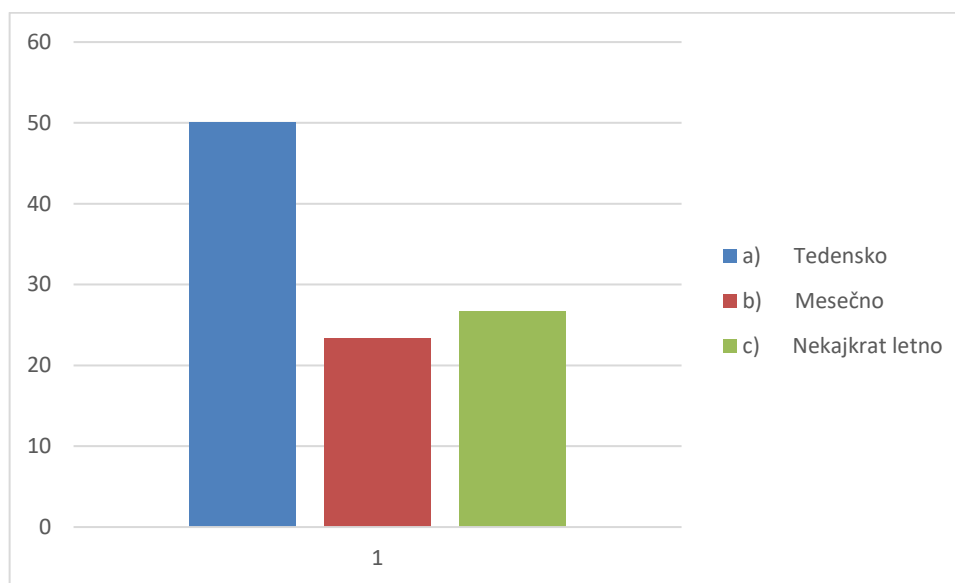
Graf 3.6: Ali pri svojem delu uporabljate lutke?

Pridobljeni podatki kažejo, da vse delavke (100 %) pri svojem delu uporabljajo lutke.

7. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: ČE DA, KAKO POGOSTO?

Tabela 3.7: Če da, kako pogosto?

Če da, kako pogosto?	Procent (%)
tedensko	50
mesečno	23,3
nekajkrat letno	26,7

Graf 3.7: Če da, kako pogosto?

Pridobljeni podatki kažejo, da vzgojiteljice uporabljajo lutke največ tedensko. Teh je procentualno (50 %), kar znaša samo polovico delavk, ki so izpolnile ankete.

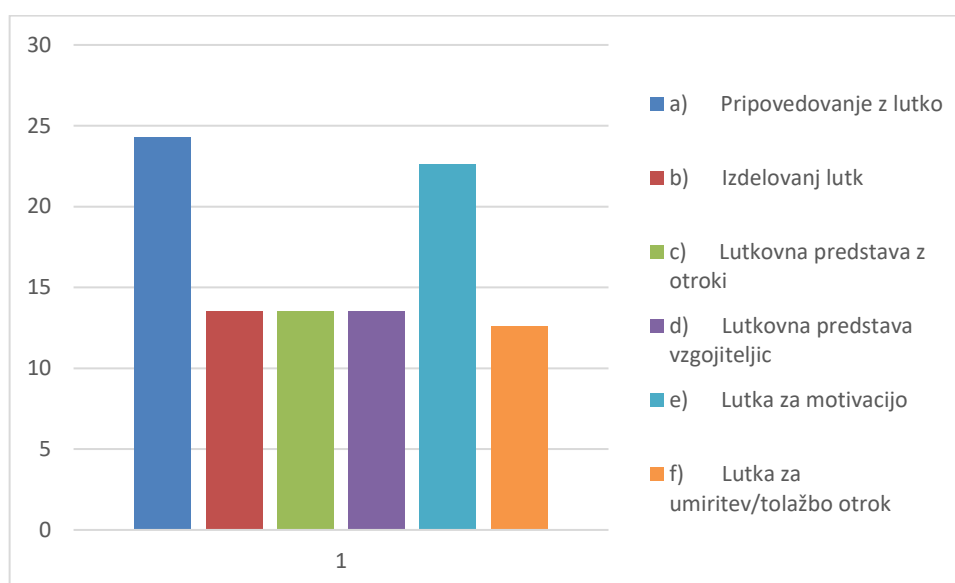
Lutke v nekaterih oddelkih uporabljajo samo nekajkrat letno. Procent teh znaša (26,7 %).

Mesečno se lutke uporabljajo najmanj. Ta procent znaša (23,3 %).

8. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: NA KAKŠEN NAČIN UPORABLJATE LUTKE?

Tabela 3.8: Na kakšen način uporabljate lutke?

Na kakšen način uporabljate lutke?	Procent (%)
pripovedovanje z lutko	24,3
izdelovanj lutk	13,5
lutkovna predstava z otroki	13,5
lutkovna predstava vzgojiteljic	13,5
lutka za motivacijo	22,6
lutka za umiritev/tolažbo otrok	12,6

Graf 3.8: Na kakšen način uporabljate lutke?

Pridobljeni podatki kažejo, da vzgojiteljice največ uporabljajo lutko za pripovedovanje. Teh je procentualno (24,3 %).

Malo manj uporabljajo lutko za motivacijo. Ta znaša 22,6 %.

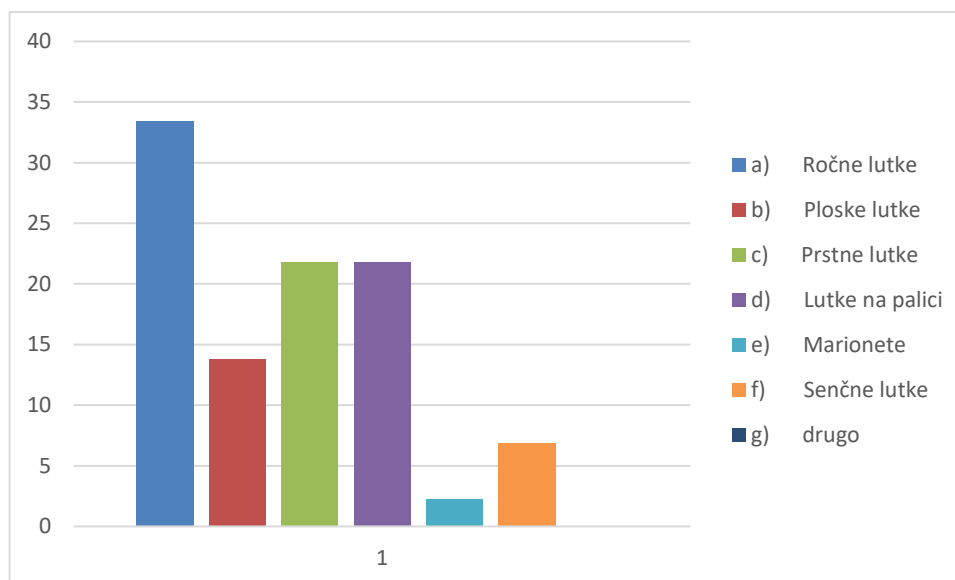
V 13,5 % se uporabljajo lutke za izdelovanje, za lutkovne predstave z otroki in za lutkovne predstave vzgojiteljic.

Najmanj vzgojiteljice uporabljajo lutko za umiritev/tolažbo otrok. Teh je le (12,6 %).

9. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: KATERO VRSTO LUTK NAJPOGOSTEJE UPORABLJATE?

Tabela 3.9: Katero vrsto lutk najpogosteje uporabljate?

Katero vrsto lutk najpogosteje uporabljate?	Procent (%)
ročne lutke	33,4
ploske lutke	13,8
prstne lutke	21,8
lutke na palici	21,8
marionete	2,3
senčne lutke	6,9
drugo	0

Graf 3.9: Katero vrsto lutk najpogosteje uporabljate?

Pridobljeni podatki kažejo, da se ročne lutke v vrtcih Bele krajine uporabljajo največ. To je (33,4 %).

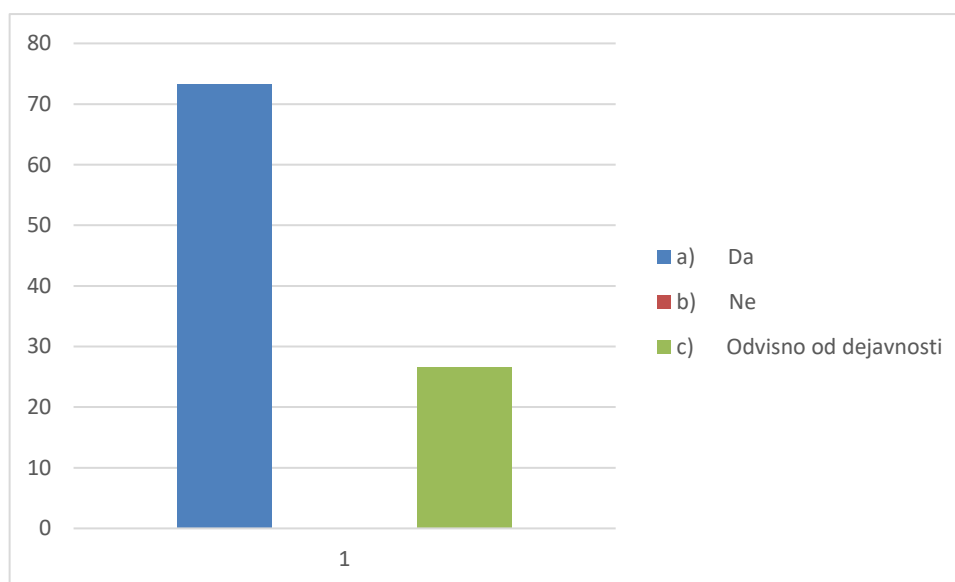
Malo manj se uporabljajo prstne lutke in lutke na palici, katerih procent znaša (21,8 %)

V 13,8 % se uporabljajo ploske lutke, najmanj senčne lutke (6,9 %) in marionete (2,3 %).

10. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: ALI MENITE, DA SE AKTIVNOST OTROK POVEČA S PRISOTNOSTJO LUTK PRI DEJAVNOSTIH?

Tabela 3.10: Ali menite, da se aktivnost otrok poveča s prisotnostjo lutk pri dejavnostih?

Ali menite, da se aktivnost otrok poveča s prisotnostjo lutk pri dejavnostih?	Procent (%)
da	73,3
ne	0
odvisno od dejavnosti	26,7

Graf 3.10: Ali menite, da se aktivnost otrok poveča s prisotnostjo lutk pri dejavnostih?

Pridobljeni podatki kažejo, da vzgojiteljice menijo, da se aktivnost otrok poveča s prisotnostjo lutk. Procent le-teh znaša (73,3 %).

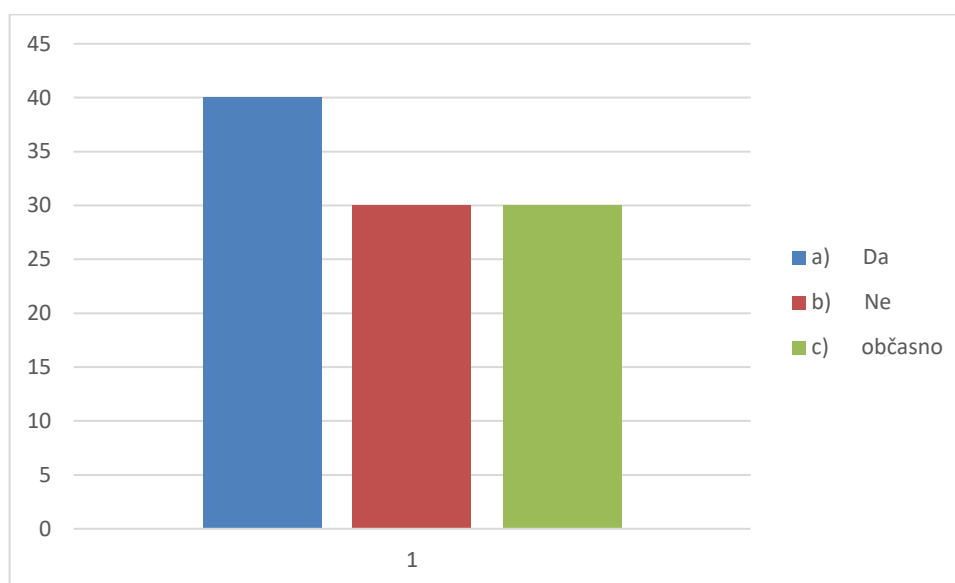
26,7 % vzgojiteljic je mnenja, da se aktivnost otrok poveča s prisotnostjo lutk, ampak odvisno pri kateri dejavnosti.

Nobena vzgojiteljica ni mnenja, da se s prisotnostjo lutk aktivnost ne bi povečala (0 %).

11. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: ALI IMATE V IGRALNICI LUTKOVNI KOTIČEK?

Tabela 3.11: Ali imate v igralnici lutkovni kotiček?

Ali imate v igralnici lutkovni kotiček?	Procent (%)
da	40
ne	30
občasno	30

Graf 3.11: Ali imate v igralnici lutkovni kotiček?

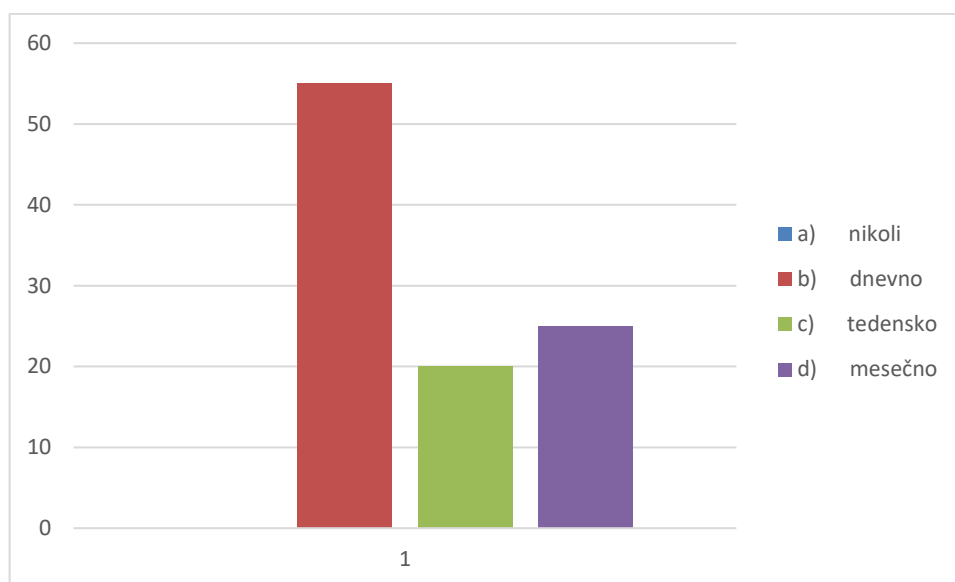
Pridobljeni podatki kažejo, da imajo v igralnicah lutkovni kotiček (40 %) vzgojiteljic.

Izenačen podatek (30 %) vzgojiteljic v igralnici nima lutkovnega kotička, ali ga imajo samo občasno.

12. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: KAKO POGOSTO OTROCI UPORABLJAJO KOTIČEK?

Tabela 3.12: Kako pogosto otroci uporabljajo kotiček?

Kako pogosto otroci uporabljajo kotiček?	Procent (%)
nikoli	0
dnevno	55
tedensko	20
mesečno	25

Graf 3.12: Kako pogosto otroci uporabljajo kotiček?

Pridobljeni podatki kažejo, da se lutkovni kotiček največ uporablja dnevno. Tega procent znaša (55 %).

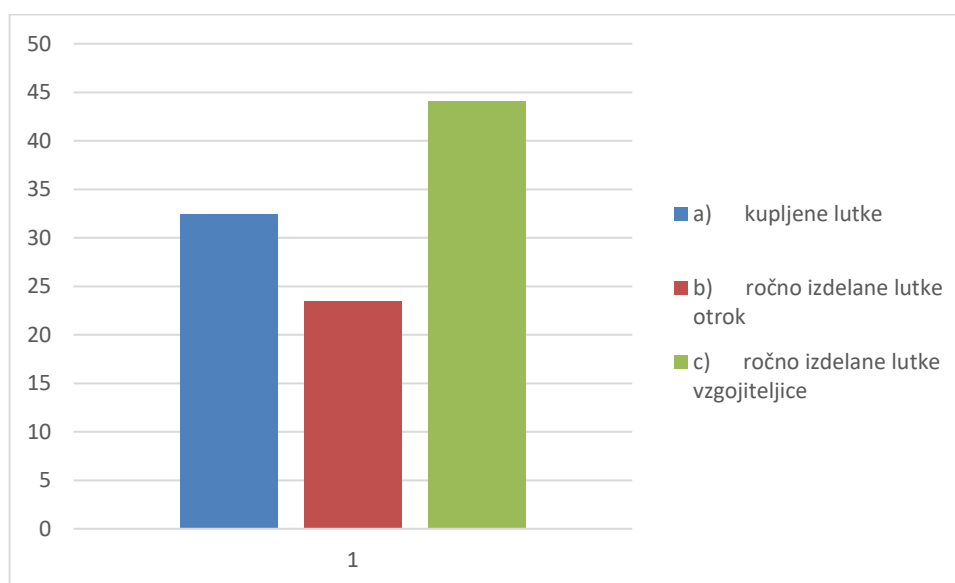
Sledi mesečna uporaba kotička (25 %) in tedenska uporaba, katere rezultat znaša (20 %).

Noben vzgojitelj ni odgovoril, da nikoli ne bi uporabljal lutkovnega kotička, zato ta procent znaša (0 %).

13. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: KAKŠNEGA IZVORA SO LUTKE, KI SE NAHAJAJO V LUTKOVNEM KOTIČKU?

Tabela 3.13: Kakšne lutke so v kotičku?

Kakšne lutke so v kotičku?	Procent (%)
kupljene lutke	32,4
ročno izdelane lutke otrok	23,5
ročno izdelane lutke vzgojiteljice	44,1

Graf 3.13: Kakšne lutke so v kotičku?

Pridobljeni podatki kažejo, da se v kotičkih uporabljajo največ ročne lutke, ki so jih izdelali vzgojitelji. Teh je (44,1 %).

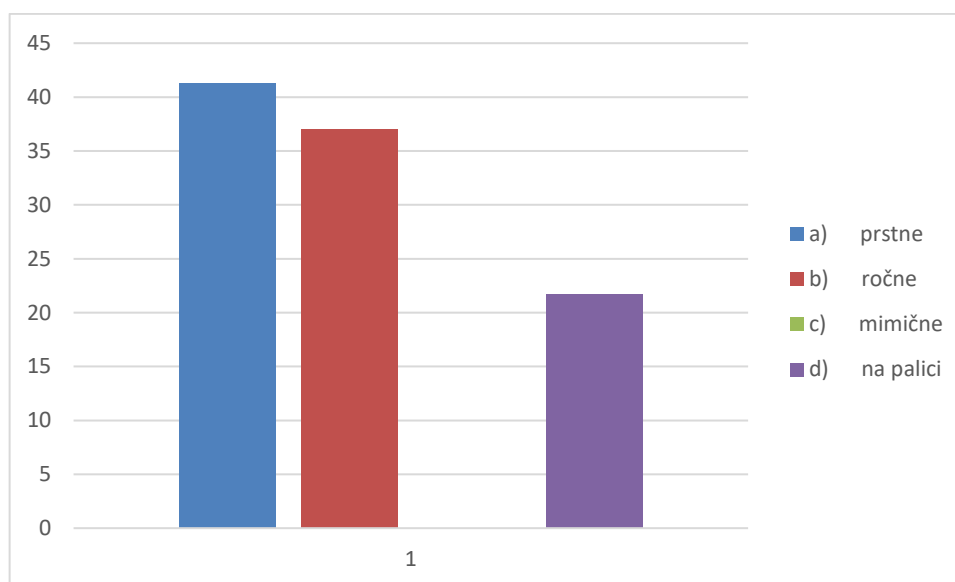
Sledijo jim kupljene lutke, katerih je v kotičku (32,4 %).

Najmanj se žal uporabljajo ročno izdelane lutke otrok, katerih procent znaša samo (23,5 %).

14. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: KATERE LUTKOVNE TEHNIKE SO V KOTIČKU PRISOTNE?

Tabela 3.14: Katere lutkovne tehnike so v kotičku prisotne?

Katere lutkovne tehnike so v kotičku prisotne?	Procent (%)
prstne	41,3
ročne	37
mimične	0
na palici	21,7

Graf 3.14: Katere lutkovne tehnike so v kotičku prisotne?

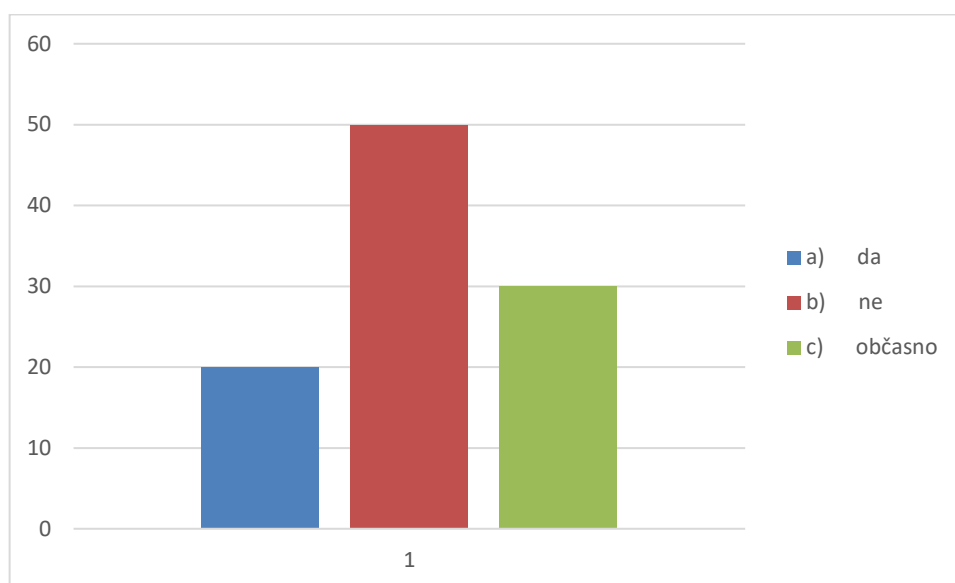
Pridobljeni podatki kažejo, da v igralnicah otroci največ uporabljajo prstne lutkovne tehnike (41,3 %). V 37 % se uporabljajo ročne lutke in najmanj se uporabljajo lutke na palici, katerih je samo (21,7 %).

Mimične lutkovne tehnike ne uporablja nobena vzgojiteljica (0 %).

15. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: ALI SI LAHKO OTROCI SAMI IZDELAJO LUTKO V KOTIČKU?

Tabela 3.15: Ali si lahko otroci sami izdelajo lutko v kotičku?

Ali si lahko otroci sami izdelajo lutko v kotičku?	Procent (%)
da	20
ne	50
občasno	30

Graf 3.15: Ali si lahko otroci sami izdelajo lutko v kotičku?

Pridobljeni podatki kažejo, da si največ otrok ne izdelava lutke. Teh procent znaša (50 %).

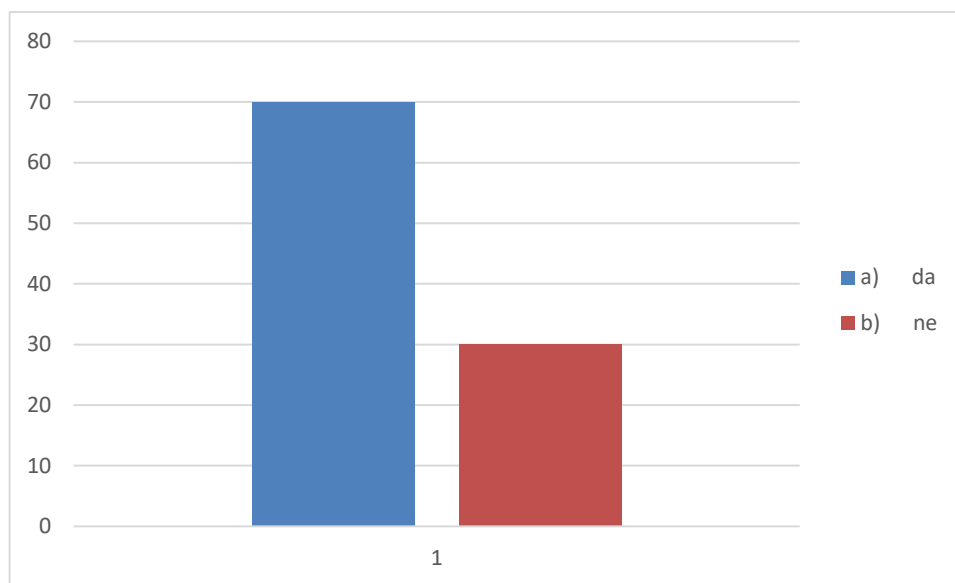
Občasno si lahko izdelajo lutko sami, procent le-teh znaša (30 %).

Samo (20 %) otrok si lahko izdelajo lutko sami.

16. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: ALI IMATE V SKUPINI LUTKO LJUBLJENČKA?

Tabela 3.16: Ali imate v skupini lutko ljubljénčka?

Ali imate v skupini lutko ljubljénčka?	Procent (%)
da	70
ne	30

Graf 3.16: Ali imate v skupini lutko ljubljénčka?

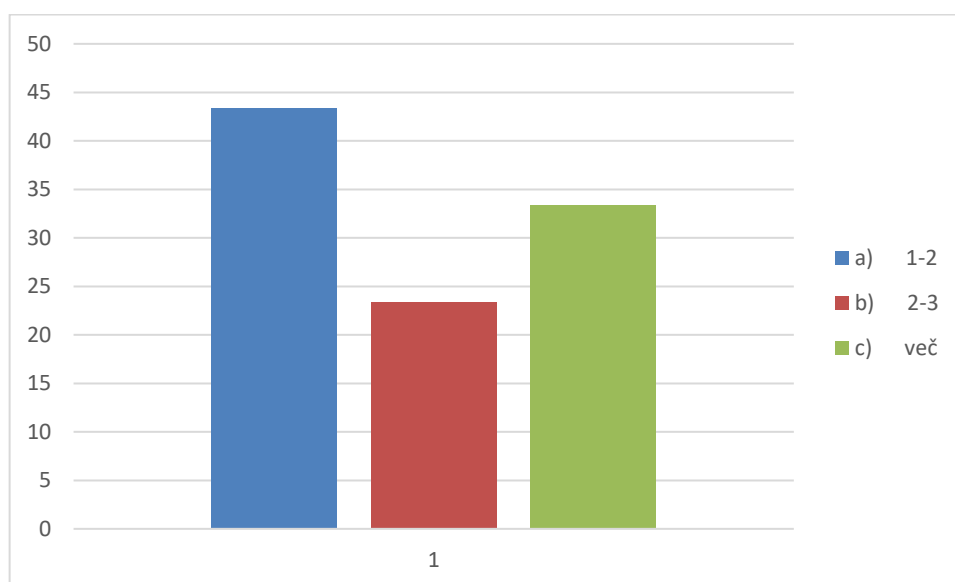
Pridobljeni podatki kažejo, da ima (70 %) vzgojiteljic v skupini lutko ljubljénko.

30 % vzgojiteljic v skupini nima lutke ljubljénke.

17. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: KOLIKO PROFESIONALNIH PREDSTAV SI OTROCI V ENEM LETU OGLEDAMO?

Tabela 3.17: Koliko profesionalnih predstav si otroci v enem letu ogledajo?

Koliko profesionalnih predstav si otroci v enem letu ogledajo?	Procent (%)
1–2	43,4
2–3	23,3
več	33,3

Graf 3.17: Koliko profesionalnih predstav si otroci v enem letu ogledajo?

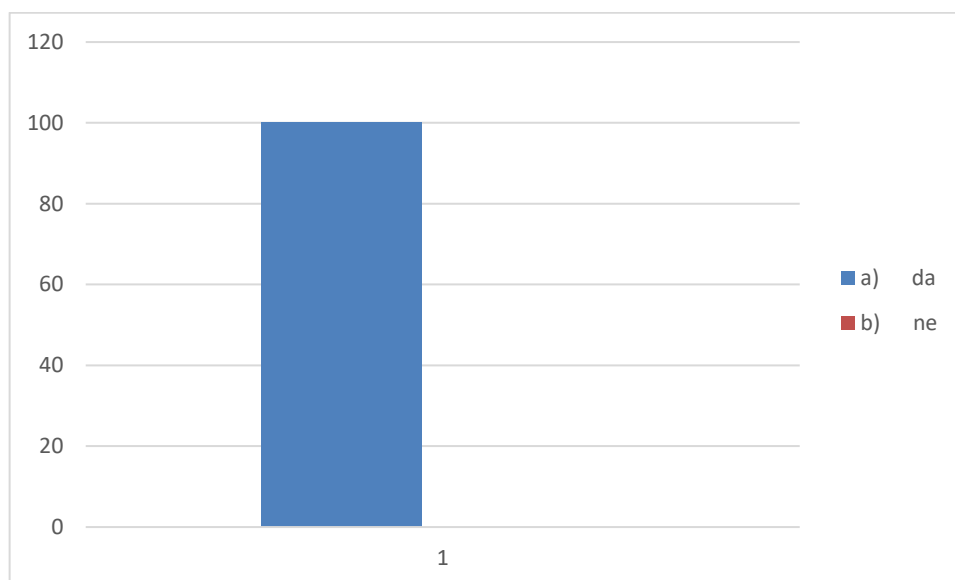
Pridobljeni podatki kažejo, da si največ (43,4 %) otrok ogleda v enem letu 1–2 profesionalni lutkovni predstavi.

Manj, (33,3 %) otrok si ogleda več kot 3 predstave, najmanj (23,3 %) otrok si ogleda 2–3 predstave letno.

18. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: ALI SI KDAJ OGLEDATE AMATERSKE LUTKOVNE PREDSTAVE (PREDSTAVE, KI JIH ZAIGRAJO VZGOJITELJI)?

Tabela 3.18: Ali si kdaj ogledate amaterske lutkovne predstave (predstave, ki jih zaigrajo vzgojitelji)?

Ali si kdaj ogledate amaterske lutkovne predstave (predstave, ki jih zaigrajo vzgojitelji)?	Procent (%)
da	100
ne	0

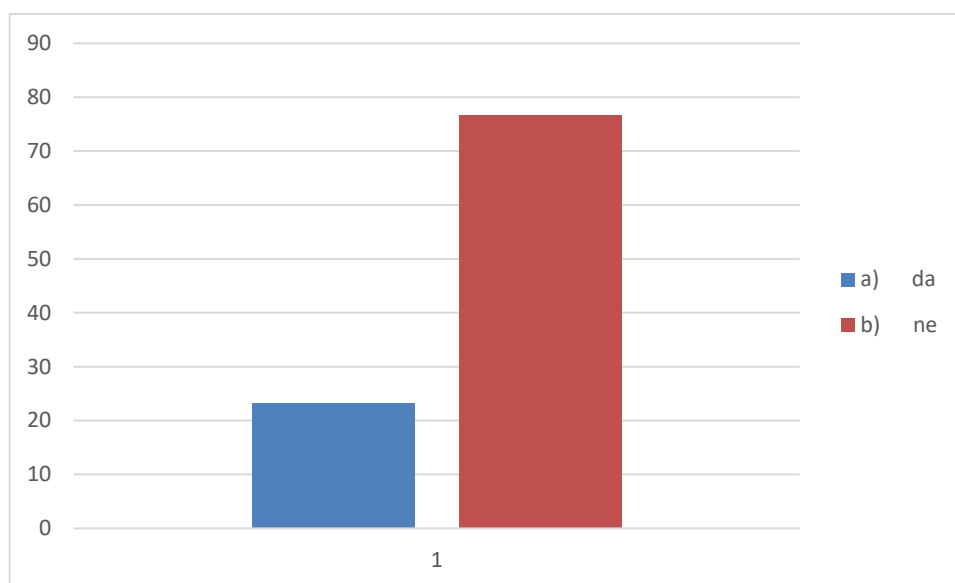
Graf 3.18: Ali si kdaj ogledate amaterske lutkovne predstave (predstave, ki jih zaigrajo vzgojitelji)?

Pridobljeni podatki kažejo, da si vse skupine (100 %) iz vrtcev ogledajo amaterske lutkovne predstave (predstave, ki jih zaigrajo vzgojitelji).

19. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: ALI V VAŠEM VRTCU IZVAJATE LUTKOVNI KROŽEK?

Tabela 3.19: Ali v vašem vrtcu izvajate lutkovni krožek?

Ali v vašem vrtcu izvajate lutkovni krožek?	Procent (%)
da	23,3
ne	76,7

Graf 3.19: Ali v vašem vrtcu izvajate lutkovni krožek?

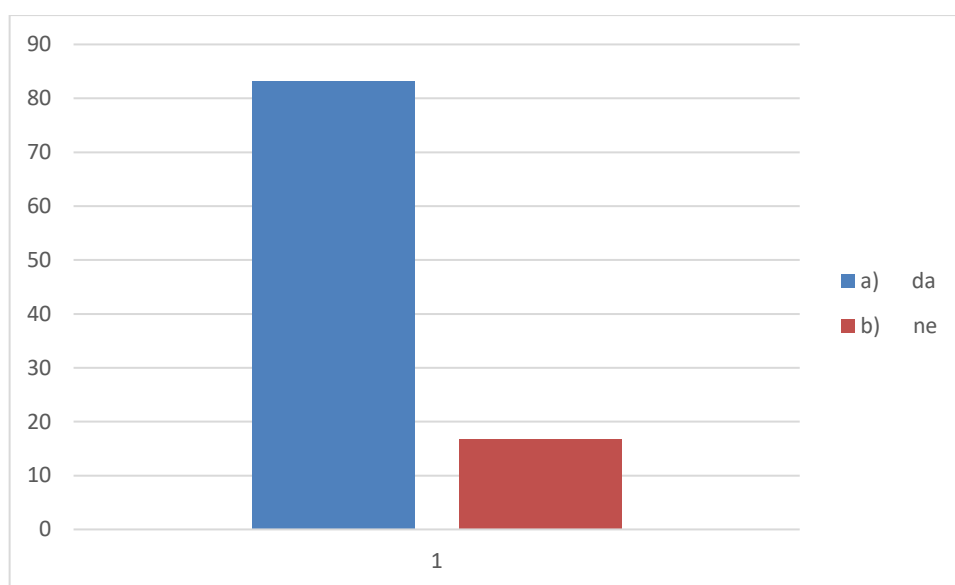
Pridobljeni podatki kažejo, da se v (76,7 %) vrtcev izvaja lutkovni krožek.

V 23,3 % lutkovnega krožka v vrtcu ne izvajajo.

20. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: ALI IMATE MOŽNOST IZOBRAŽEVANJA NA TEMO LUTK?

Tabela 3.20: Ali imate možnost izobraževanja na temo lutk?

Ali imate možnost izobraževanja na temo lutk?	Procent (%)
da	83,3
ne	16,7

Graf 3.20: Ali imate možnost izobraževanja na temo lutk?

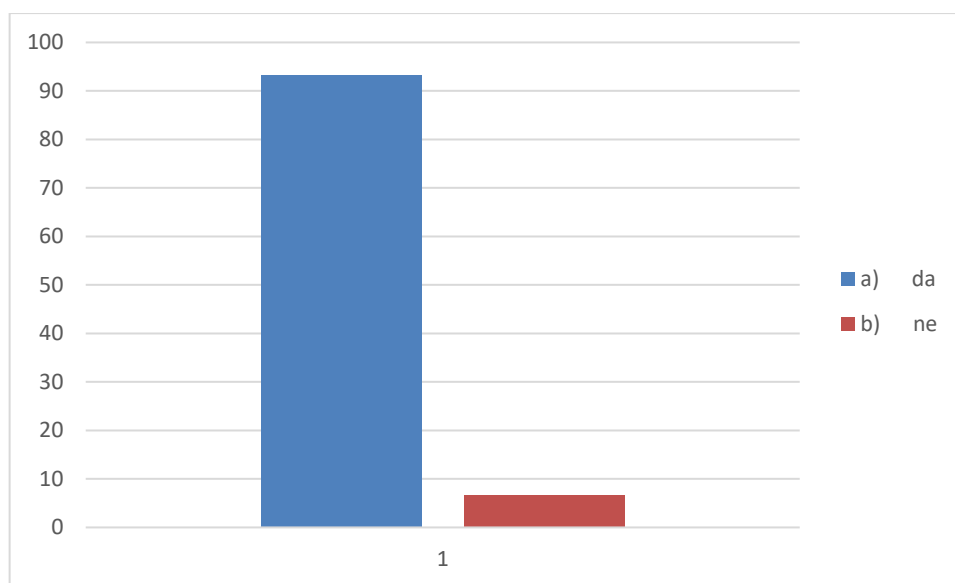
Pridobljeni podatki kažejo, da imajo vrtci (83,3 %) možnost izobraževanja na temo lutk.

16,7 % vzgojiteljev nima možnosti izobraževanja na temo lutk.

21. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: ALI MENITE, DA SO LUTKE POMEMBNE ZA OTROKOV RAZVOJ?

Tabela 3.21: Ali menite, da so lutke pomembne za otrokov razvoj?

Ali menite, da so lutke pomembne za otrokov razvoj?	Procent (%)
da	93,3
ne	6.7

Graf 3.21: Ali menite, da so lutke pomembne za otrokov razvoj?

Pridobljeni podatki kažejo, da je večina vzgojiteljic (93,3 %) mnenja, da so lutke pomembne za otrokov razvoj.

6,7 % vzgojiteljic meni, da lutke niso pomembne za otrokov razvoj.

22. Prikaz in interpretacija pridobljenih podatkov na vprašanje: ČE STE OBKROŽILI DA, NAPIŠITE ZAKAJ?

Vzgojiteljice so podale esejski odgovor. Največ (93,3 %) so mnenja, da so lutke pomembne za otrokov razvoj, ker lahko z njo pripovedujemo, otroka potolažimo, pri otroku razvijamo razumevanje, govor, vzbujaemo otrokovo domišljijo in ustvarjalnost. Pomembno je, da lahko otroku pomaga pri domišljijki igri, se za lutko skriva in nastopa, si upa spregovoriti, razvija socialne veščine, domišljijo, si izboljšuje pozornost, gledanje in poslušanje, s tem tudi nadaljnje aktivnosti za dejavnosti, ki sledijo iz vseh področij (gibanje, jezik, umetnost, narava, družba in matematika). lutka na otroka deluje spodbudno, ga pomiri, nasmeje, otrok se lahko lutki izpove in ona postane posrednik med otrokom in okoljem. Pri izdelavi lutk otrok uri ročne spretnosti.

4 Zaključek

Preko študijske literature in anketnih vprašalnikov smo pridobili odgovore na naša raziskovalna vprašanja:

- Na kakšen način vzgojiteljice uporabljajo lutke?
- Katere metode dela z lutkami vzgojitelj/ice najpogosteje uporabljajo?
- Ali imajo v igralnici lutkovni kotiček?
- Ali imajo v skupini lutko ljubljénčka?
- Koliko profesionalnih predstav si otroci v enem letu ogledajo?
- Ali imajo vzgojitelj/ice možnost izobraževanja na temo lutk?

Že začetek ankete je bil presenetljiv, saj nismo dobili nobenega vzgojitelja, da bi izpolnil anketo in podal svoje mnenje. Celotne odgovore na vprašanja so podale vzgojiteljice. Tudi povprečna starost vzgojiteljic nas je malo presenetila. Pričakovali smo, da bo prevladovala povprečna starost od 40 do 50let, vendar prevladuje od 50 let in več.

Vse vzgojiteljice so podale odgovor, da pri svojem delu uporabljajo lutke, kar nas je pozitivno presenetilo, saj pričakovanja niso bila takšna. Zelo dobro je, da se te uporabljajo tedensko, saj imajo otroci posledično lahko veliko stika z lutko, kar nanje pozitivno vpliva. Mesečna in nekajkrat letna uporaba lutk je za naše mnenje preredka, saj smo mnenja, da otrok potrebuje dnevni stik z lutko, tolažbo, pogovor in »bitje« ki mu zaupa, se z njim potolaži.

Veliko vzgojiteljic se odloči za metodo pripovedovanja z lutko, kar je v redu. Lutka otroka še bolj motivira in zgodba ga posledično zanima in pritegne še bolj, kot drugače. Ravno tako je v veliki uporabi lutka za motivacijo. Otrok jo velikokrat bolj posluša kot vzgojitelja, saj ima drugačen pristop, je bolj živahna, spreminja glasove in se giblje počasi ali poskočno.

V vrtcih Bele krajine se najbolj uporabljajo ročne lutke, prstne in lutke na palici. Rezultat nas je pozitivno presenetil, saj smo bili vedno mnenja, da se najbolj uporabljajo ploske lutke. Marionete in senčne lutke se najmanj uporabljajo, kar je za naše mnenje slabo. Toliko zanimivega se lahko z njimi naredi in na otroku pusti še poseben vtis, saj se vse dogaja za zakulisjem in otrok opazuje samo sence, ki se gibljejo. Senčne lutke so primerne, da otrok doživi neko novo izkušnjo. Lutko za platnom, ki se premika senčno, v zatemnjenem prostoru in osvetlitvijo za platnom. Otrok vstopi v vlogo drugega, igra igro pred gledalci, s tem dobiva nove izkušnje. K novi izkušnji sodi uporaba svetlo, temno, počasi, hitro ...

Veliko je mnenj, da se aktivnost otrok poveča s prisotnostjo lutk, kar je res. Imamo tudi mnenja, da je odvisno od dejavnosti. Menimo, da je lahko lutka prisotna pri katerikoli dejavnosti. Če ne drugače lahko opazuje in je prisotna kot gledalka pri dejavnosti. Lutka naj bo vedno aktivna soudeleženka dejavnosti, tako, da je prav, da se ne uporablja vedno pri vseh dejavnostih kot glavna oseba, ampak naj bo tudi kot opazovalka.

Vse vzgojiteljice uporabljajo lutko in veliko jih je mnenja, da so lutke pomembne za otrokov razvoj, vendar se nam še vedno poraja vprašanje, zakaj je tako majhna uporaba lutkovnega kotička. Veliko igralnic ga ima, veliko ga uporablja občasno ali nikoli. Menimo, da bi lahko bil lutkovni kotiček vsakdanja dejavnost, ravno tako kot igranje v kuhinji ali kocki. Vsak otrok ima svoj interes in vedno bi se nekdo našel, ki bi ga lutkovni kotiček zanimal. Če ne danes pa jutri. Potrebno je le nekaj prostora, da se otrok zateče v kotiček, se pogovori z lutko, ali s prijateljem zaigra predstavo in s tem uri igro vlog. Tudi samostojno bi si lahko izdelal lutko. Tako malo je potrebno, da imaš »svojo« lutko ljubljenco. Ni potrebno veliko materiala, ali škarij, vročega lepila. Lahko je prisoten kakšen list papirja, flomaster, ali odpaden material. Otrok ima veliko idej, kako bi izgledala njegova lutka. Mogoče ne bo po naših pričakovanjih, ampak saj to ni naš cilj. Cilj je, da si otrok naredi takšno lutko, ki bo njemu všeč in da mu bo lahko v pomoč ali tolažbo.

Lutko ljubljenco ima večina igralnic. Lepo je, da ima skupina nekakšno maskoto, ki z njimi sodeluje in se otroci posledično nanjo navežejo in izvajajo dejavnosti. Presenetljiv

rezultat sledi, ko opazimo, da imajo vzgojiteljice interes in za otroke predstavijo lutkovno predstavo. Vse igralnice se tega udeležijo in si pogledajo amatersko predstavo. Ravno tako se vsi vrtci udeležijo vsaj 1–2 profesionalni predstavi, kar se nam zdi odlično. Vzgojitelji imajo možnost izobraževanja na temo lutk, kjer lahko pridobijo še veliko novih in vedno uporabnih informacij.

Z nastajanjem diplomskega dela, pisanjem in iskanjem literature smo se veliko naučili. Veliko stvari smo že vedeli, veliko smo jih izvedeli na novo. Lutke so nas od vedno zanimale. Že od majhnih nog smo se z nečim pretvarjali, da je to naš novi obraz in naš novi prijatelj. Dovolj je bilo, če smo bili na pesku in si obraz prekrili samo z lopatko ali kanglico in ji dodali glas. Res ni bilo potrebno veliko.

Že pri samem delu v vrtcu nas delo z lutko veseli. Velikokrat jo vzamemo v roko in začnemo pripovedovati, se z njo smejati, pogovarjati. Otrokom se zdi stvar zanimiva, zato že začnejo posegati po naši roki in kričati »Nina, daj še meni, še jaz bi poskusil«. Seveda nam je to še v večje veselje in s tem otroke motiviramo, da si izdelajo svojo lutko, po svoji želji in z njo zaigramo tudi kakšno predstavo preko igre. Oni igrajo, mi pa smo gledalci ali obratno. To je za otroka velika motivacija in zanimanje, ko opazijo, da se lahko vzgojitelj vživi v vlogo lutke.

Zato naj imajo otroci možnost spoznati, kaj je lutka, lutkovne tehnike, naj samostojno izdelajo lutko brez odraslih. Otroci naj bodo svobodni in naj si ustvarijo domišljjski svet.

Po našem mnenju se bo vse več vzgojiteljev s časom posvetilo večji uporabi lutk. S spoznavanjem dodatne literature, diplomskih del, dodatnih seminarjev in izobraževanju bodo spoznali pravo čarobno moč lutke. Tudi z igro in predstavitvijo lutke v oddelku in preko igre z otroki, jim z malo truda spodbudimo veliko zanimanje. S tem dosežemo svoj veliki cilj, ko opazimo, da smo otroka razveselili in mu dodali dodatno zanimanje za nekaj novega.

Viri in literatura

Ban, T. (1999). *Otrok ustvarja*. Domžale: Studio Hieroglif.

Ban, T. (2009). *Otrok ustvarja lutke*. Domžale: Tamaj.

Borota, B., Geršak, V., Korošec, H. in Majaron, E. (ur.). (2006). *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper.

Crepeau, I. M. in Richards, A. M. (2003). *A Show of Hands: using puppets with young children*. St. Paul, MN: Redleaf Press.

Golub, Z. (2003). *Šolsko lutkovno gledališče z zbirko lutkovnih igric*. Nova Grica: Educa.

Horvat, L. in Magajna, L. (1987). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Šinko, S. (2016). *Zapiski s predavanj*. Interno gradivo, Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.

Korošec, H. (2003a). *Komunikacija v gledališki in lutkovni dejavnosti*. Pridobljeno 12.3.2017 s <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-korosec-komunikacija.pdf>.

Korošec, H. (2003b). *Simbolna igra in gledališka igra*. Pridobljeno 12.3.2017 s <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-korosec-simbolna.pdf>.

Korošec, H. (2006). Kreativne dejavnosti z lutkami kot proces. V: B. Borota, V. Geršak, H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper.

Korošec, H. in Majaron, E. (2002). *Lutka iz vrtca v šolo*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

- Majaron, E. (2000). lutka-idealna povezava didaktičnih smotrov. *Revija lutka*, 56, 33–35.
- Majaron, E. (2001). lutka pri oblikovanju mladega človeka. V D. Čeh (ur.), *lutka med vrtcem in šolo* (str. 4–5). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Majaron, E. (2002). Puppets in the child`s development. V E. Majaron in L. Kroflin (ur.), *The Puppet - What a Miracle!* (str. 90–98). Croatian Center of UNIMA, UNIMA Slovenia.
- Nemec, K. in Kranjec, M. (2013). *Razvoj in učenje predšolskega otroka*. Ljubljana: Grafenauer založba.
- Sitar, J. (2001). *Zgodbe za lutke in prste*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Trefalt, U. (1993). *Osnove lutkovne režije*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
- Varl, B. (1995a). *Lutke na nitkah*. Šentilj: Založba Aristej d.o.o.
- Varl, B. (1995b). *Lutke na palici*. Šentilj: Založba Aristej d.o.o.
- Varl, B. (1997a). *Maske*. Šentilj: Založba Aristej d.o.o.
- Varl, B. (1997b). *Mimične lutke*. Šentilj: Založba Aristej d.o.o.
- Varl, B. (1997c). *Ploske lutke*. Šentilj: Založba Aristej d.o.o.
- Varl, B. (1997d). *Ročne lutke*. Šentilj: Založba Aristej d.o.o.
- Varl, B. (1998). *Igrajmo se z lutkami*. Ljubljana: Mohorjeva družba.
- Zorec, D. (2007). *Lutke iz domače delavnice*. Grosuplje: Knjigca.

Priloga

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA VZGOJITELJE

Sem Nina Derganc, študentka na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru.

Pred Vami je anketa, ki jo bom uporabila v raziskovalnem delu diplomskega dela, zato Vas vljudno prosim, da anketo preberete, nato pa obkrožite ali označite ustrezen odgovor.

Sodelovanje v anketi je anonimno. Odgovori bodo uporabljeni zgolj za raziskovalne namene, kot pripomoček pri izvedbi naloge.

Za sodelovanje se Vam iskreno zahvaljujem.

1. Spol (obkrožite): a) Ž b) M
2. Starost: _____
3. Koliko let ste zaposleni kot vzgojitelj/ica?
 - a) do 5 let
 - b) 5–10 let
 - c) 10–20 let
 - d) 21 ali več
4. Najvišja dosežena stopnja izobrazbe (obkrožite):
 - a) srednja šola
 - b) višja strokovna šola
 - c) visoka strokovna šola ali univerza
 - d) magisterij ali doktorat

5. V katerem oddelku delate?
- a) 1. starostno obdobje
 - b) 2. starostno obdobje
 - c) kombiniran oddelek
6. Ali pri svojem delu uporabljate lutke?
- a) da
 - b) ne
7. Če DA, kako pogosto?
- a) tedensko
 - b) mesečno
 - c) nekajkrat letno
8. Na kakšen način uporabljate lutke? (Možnih je več odgovorov.)
- a) pripovedovanje z lutko
 - b) izdelovanje lutk
 - c) lutkovna predstava z otroki
 - d) lutkovna predstava vzgojiteljic
 - e) lutka za motivacijo
 - f) lutka za umiritev/tolažbo otrok
9. Katero vrsto lutk najpogosteje uporabljate? (Možnih je več odgovorov.)
- a) ročne lutke
 - b) ploske lutke
 - c) prstne lutke
 - d) lutke na palici
 - e) marionete
 - f) senčne lutke
 - g) drugo

10. Ali menite, da se aktivnost otrok poveča s prisotnostjo lutk pri dejavnostih?

- a) da
- b) ne
- c) odvisno od dejavnosti

11. Ali imate v igralnici lutkovni kotiček?

- a) da
- b) ne
- c) občasno

12. Kako pogosto otroci uporabljajo kotiček? (Odgovorite, če ste pri prejšnjem vprašanju obkrožili DA).

- a) nikoli
- b) dnevno
- c) tedensko
- d) mesečno

13. Kakšne lutke so v kotičku? (Možnih je več odgovorov.)

- a) kupljene lutke
- b) ročno izdelane lutke otrok
- c) ročno izdelane lutke vzgojiteljic

14. Katere lutkovne tehnike so prisotne v kotičku?

- a) prstne
- b) ročne
- c) mimične
- d) na palici

15. Ali si lahko otroci sami izdelajo lutko v kotičku?

- a) da
- b) ne
- c) občasno

16. Ali imate v skupini lutko ljubljénčka?

- a) da
- b) ne

17. Koliko profesionalnih predstav si otroci ogledajo v enem letu?

- a) 1–2
- b) 2–3
- c) več

18. Ali si kdaj ogledate amaterske lutkovne predstave (predstave, ki jih zaigrajo vzgojitelji)?

- a) da
- b) ne

19. Ali v Vašem vrtcu izvajate lutkovni krožek?

- a) da
- b) ne

20. Ali imate možnost izobraževanja na temo lutk?

- a) da
- b) ne

21. Ali menite, da so lutke pomembne za otrokov razvoj?

- a) da
- b) ne

22. Če ste obkrožili DA, napišite zakaj.
